

Národná stratégia na ochranu detí pred násilím

Poznámka 2019: V rámci aktualizácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím v roku 2019 bola doplnená kapitola č. 3.2.2. Čiastkové výstupy výskumu prevalencie násilia na deťoch realizovanom v roku 2017 a vybrané štatistické dáta a kapitola č. 3.2.4. Zhrnutie a aktuálne výzvy 2019. V rámci kapitoly č. 4 Strategické zámery a konkrétne ciele boli k jednotlivým strategickým cieľom a sumáru strategickej časti doplnené stručné aktualizčné poznámky za rok 2019. Pôvodné znenie *Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím* nebolo nad rámec uvedených zmien nijakým spôsobom menené ani dopĺňané.

Poznámka 2017: V rámci aktualizácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím v roku 2017 bola doplnená časť 3. *Hodnotenie obdobia implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím za obdobie od 1. marca 2014.* V časti 4. *Strategické zámery a konkrétne ciele* (pôvodne časť 3.) boli formou poznámok k aktualizácii doplnené texty, stručné hodnotenie plnenia pôvodných úloh a znenie nových úloh. Pôvodné znenie *Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím* nebolo nad rámec uvedených zmien nijakým spôsobom menené ani dopĺňané.

Čo hovoria deti a mladí ľudia

Hlavnou obavou detí a mladých ľudí je násilie, ktoré sa má považovať za prioritnú otázku. Sú znepokojení dopadom násilia a kriminality na ich životy a necítia sa byť dostatočne chránení, napr. pred šikanovaním, rodovo motivovaným násilím a mládežníckym násilím, telesným trestaním, sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním v rodinách, v škole, v náhradnej starostlivosti a v médiách, vrátane sociálnych online médií. Keď už odhalia zneužívanie, sú detské obete často vystavené sekundárnemu prenasledovaniu, keďže niektoré postupy ohlasovania, vyšetrovania a súdneho konania niekedy nerešpektujú ich práva, potreby a názory.“ (Stratégia Rady Európy o právach dieťaťa 2012-2015, strategický cieľ 2 - Odstraňovať všetky formy násilia páchaného na deťoch).

Niekoľko výpovedí slovenských detí¹

„Mám kamarátku, čo bola znásilnená a nepáčilo sa mi, že policajti s tým nič nerobili a ten človek ani za to nesedel. Bola na tom zle a takýchto znásilnených kamarátok mám viac. Ďakujem za vyplnenie tohto dotazníka.“

„V našej triede je situácia veľmi zlá. Kvôli niektorým spolužiakom, ktorí šikanujú pre vzhľad a výzor. To čo by si mali všimnúť tak to nie. Nemám dobrý pocit z našej triedy.“

„V 7. ročníku s nami chodil do triedy chlapec, ktorého jeho pestúni týrali. Týrali ho fyzicky aj psychicky.“

„Spolužiačka sa mi raz zdôverila, že ju týral nevlastný otec, odvtedy žije so starou mamou“

„V predchádzajúcich úlohách sa písalo o sexualite, či to niekto odo mňa žiadal a pod. Mala som len 10 rokov a ten chlap bol z našej dediny. S mojou susedkou nás lákal na žuvačky a my

¹písomné odpovede niekoľkých detí v rámci otvorených otázok výskumu zameraného na prevalenciu násilia

sme šli každá zvlášť. Vždy ma hladkal, obchytával. A dnes keď prechádzam okolo toho muža, mám strach a bojím sa. O tomto som nikomu nepovedala, lebo som sa bála.“

„Viete ja som sa musel naučiť samostatnosti, ale už je to ťažké udržať sa nad vodou. Nedá sa stíhať učiť, variť si, jesť, chodiť do školy, to sa proste nedá všetko stíhať, niekedy musím vymeškať školu kvôli tomu, že nemám čisté veci, alebo nemám pripravené veci do školy...v škole ma s prepáčením za výraz "buzerujú", spolužiaci si myslia že som hlúpy ale ja si myslím opak. Ja si myslím, že som iný ako ostatní. Neviem, neviem, niekedy už fakt nevládzem ďalej so životom“....

1. Medzinárodné súvislosti

V rámci globálneho systému ochrany detí pred násilím predstavuje Dohovor OSN o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) základný východiskový dokument pre všetky dokumenty týkajúce sa ochrany práv detí. Viaceré články Dohovoru garantujú právo detí na telesnú a osobnú integritu a ustanovujú vysoké štandardy na ich ochranu. Článok č. 19 ods. 1 Dohovoru vyžaduje, aby štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru „*prijímali všetky potrebné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním (vrátane sexuálneho zneužívania), zanedbávaním alebo nedbanlivým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním počas doby, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb starajúcich sa o dieťa*“.

Tieto ochranné opatrenia zahŕňajú podľa potreby účinné postupy na vytvorenie sociálnych programov zameraných na poskytnutie nevyhnutnej podpory dieťaťu. Na účely zistenia, oznámenia, postúpenia, vyšetrovania, liečenia a následné sledovanie uvedených prípadov zlého zaobchádzania s deťmi zahŕňajú takisto podľa potreby postupy pre zásahy súdnych orgánov (čl. 19 ods. 2 Dohovoru). Hodnotiacim mechanizmom stavu implementácie Dohovoru sú odporúčania Výboru OSN pre práva dieťaťa k periodickým správam Slovenskej republiky (ako aj iných krajín) o implementácii Dohovoru.

Orientáciu v/k správnej implementácii medzinárodných záväzkov v zmysle Dohovoru poskytujú štátom správy a odporúčania osobitných procedúr Rady OSN pre ľudské práva (napr. Správy osobitnej zástupkyne Generálneho tajomníka OSN pre násilie na deťoch). Osobitne významné sú však v tomto kontexte tzv. všeobecné komentáre Výboru OSN pre práva dieťaťa (*General Comments*). Všeobecný komentár plní úlohu výkladového stanoviska Výboru OSN pre práva dieťaťa, prostredníctvom ktorého je štátom a ostatným zainteresovaným na uplatňovaní práv dieťaťa poskytnutý návod pre správne pochopenie a uplatňovanie Dohovoru.

V roku 2011 Výbor OSN pre práva dieťaťa prijal **všeobecný komentár č. 13 (2011) k Právom dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násillia** (ďalej len „všeobecný komentár č. 13“) viažuci sa k článku 19 Dohovoru. Výbor OSN pre práva dieťaťa vo všeobecnom komentári č. 13 k Dohovoru uvádza:

„1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky potrebné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, včítane sexuálneho zneužívania, zanedbávaním alebo nedbanlivým zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním počas doby, keď sú v starostlivosti jedného alebo oboch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb starajúcich sa o dieťa.

2. Tieto ochranné opatrenia zahŕňajú podľa potreby účinné postupy na vytvorenie sociálnych programov zameraných na poskytnutie nevyhnutnej podpory dieťaťu a tým, ktorým sa zverilo, ako aj iné formy prevencie. Na účely zistenia, oznámenia, postúpenia, vyšetrovania, liečenia a následného sledovania uvedených prípadov zlého zaobchádzania s deťmi zahŕňajú takisto podľa potreby postupy pre zásahy súdnych orgánov.“

Na účely všeobecného komentára č. 13 sa „násilie“ chápe ako „*všetky formy telesného alebo duševného násilia, ubližovania, zneužívania, zanedbávania alebo nedbanlivého zaobchádzania, trýznenia alebo vykorisťovania, vrátane sexuálneho zneužívania*“ (článok 19 Dohovoru). Pojem „násilie“ bol v tomto dokumente zvolený v súlade s terminológiou používanou v Štúdii OSN o násilí páchanom na deťoch z roku 2006 tak, aby reprezentoval všetky formy ubližovania deťom uvedené v článku 19 ods. 1 Dohovoru.

Výbor dôrazne prízvukuje, že pojem „násilie“ zvolený vo všeobecnom komentári sa nesmie interpretovať spôsobom, ktorý by znižoval dopad alebo potrebu riešenia nefyzických alebo nezámerných foriem ublíženia (ako napr. zanedbávanie alebo psychické týranie).

Výbor rovnako tiež zdôrazňuje, že odmietnutie ospravedlnenia násilia a ponižovania ako formy trestania detí neznamena odmietanie pozitívnej koncepcie disciplíny. Vo všeobecnom komentári č. 13 je jasne uvedené, že zdravý vývoj detí závisí od vedenia a usmerňovania ich rodičmi a inými dospelými, ktoré musí zodpovedať vyvíjajúcim sa schopnostiam dieťaťa a napomáhať jeho výchove k zodpovednému životu v spoločnosti. Výbor uznáva, že „*rodičovstvo a starostlivosť o deti, najmä o dojčatá a malé deti, si vyžaduje časté fyzické zásahy a intervencie na ich ochranu. Tieto sa zásadne líšia od zámerného trestajúceho použitia sily na spôsobenie určitého stupňa bolesti, nepohodlia alebo poníženia.*“.(V slovenskom právnom poriadku rieši otázky využívania fyzických zásahov a intervencie rodičov na ich ochranu dieťaťa §30 zákona o rodine: „Rozhodujúcu úlohu vo výchove dieťaťa majú rodičia. Rodičia majú právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením /ods.1/. Rodičia majú právo použiť pri výchove dieťaťa primerané výchovné prostriedky tak, aby nebolo ohrozené zdravie, dôstojnosť, telesný a citový vývoj dieťaťa /ods.3/).“

Európsky systém ochrany detí pred násilím

V roku 2005 Varšavský summit hláv štátov a vlád zaviazal Radu Európy, aby okrem účinnej podpory práv detí a plnenia záväzkov Dohovoru, presadzovala práva detí vo všetkých politikách Rady Európy a odstránila všetky formy násilia páchaného na deťoch, predovšetkým prostredníctvom spustenia trojročného akčného plánu a konkrétnych opatrení proti sexuálnemu vykorisťovaniu detí.

Reakciou na tento mandát bolo vytvorenie programu „Budovanie Európy pre deti a s deťmi“ uvedeného do praxe na konferencii v Monaku (apríl 2006), ktorý bol bližšie definovaný v Stratégii k programu na obdobie rokov 2009-2011 a následne 2012-2015. Cieľom programu je odstrániť všetky formy násilia páchaného na deťoch prostredníctvom ochrany detí, odstránenia násilia, stíhania jeho páchatel'ov a participáciou detí. Program pomáha subjektom, ktoré prijímajú rozhodnutia a zainteresovaným stranám vytvoriť a zaviesť komplexné národné stratégie a politiky na presadzovanie práv detí a odstránenie všetkých foriem násilia páchaného na deťoch vo svetle Dohovoru a v súlade s odporúčaniami Výboru OSN pre práva dieťaťa a Svetovej správy OSN o násilí páchanom na deťoch.

Ďalšími medzinárodnými dokumentmi sú v podmienkach Rady Európy Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním², Dohovor Rady Európy o počítačovej kriminalite, Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, Dohovoru Rady Európy o predchádzaní a boji proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu a ďalších dohovorov a nástrojov Rady Európy, ktoré prispievajú k odstraňovaniu všetkých foriem sexuálneho násilia, vrátane zmrzačovania pohlavných orgánov.³

Významným prameňom pre efektívnu implementáciu na národnej úrovni je judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva a Európska sociálna charta, ktorá v čl. 7, ale najmä v čl. 17 zaväzuje Slovenskú republiku zabezpečiť účinný výkon práva detí a mladistvých vyrastať v prostredí vhodnom pre plný rozvoj ich osobnosti a ich fyzických a duševných schopností, a buď priamo alebo v spolupráci s verejnými alebo súkromnými organizáciami prijať všetky príslušné a potrebné opatrenia na ochranu detí a mladistvých pred zanedbaním, násilím alebo zneužívaním.

Jedným z cieľov Európskej únie, na ktoré kladie dôraz najmä čl. 3 ods. 3 Lisabonskej zmluvy a čl. 24 Charty základných práv Európskej únie je podpora a ochrana práv dieťaťa. Premietnutím tohto cieľa je vytvorenie Programu Európskej únie v oblasti práv dieťaťa. Program je založený na potrebách, ktoré vyjadrili deti zo všetkých členských štátov Európskej únie. Berie tiež do úvahy výsledky hodnotenia vplyvu nástrojov Európskej únie, ktoré majú vplyv na práva dieťaťa. Na zabezpečenie konkrétnej činnosti pri uplatňovaní Usmernení EÚ pre presadzovanie a ochranu práv dieťaťa (2007) sa ako prvá prioritná oblasť týchto usmernení vybrala oblasť „Všetky formy násilia na deťoch“.

²Cieľom tohto dohovoru RE je predchádzanie sexuálnemu vykorisťovaniu a sexuálnemu zneužívaniu detí a boj proti nemu, ochrana práv detských obetí sexuálneho vykorisťovania a sexuálneho zneužívania a podpora vnútroštátnej a medzinárodnej spolupráce. Dohovor Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním je aktuálne v procese ratifikácie.

³Na zvýšenie povedomia o sexuálnom vykorisťovaní a sexuálnom zneužívaní detí, rozhodne Rada Európy do roku 2014 o Európskom dni boja proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí.

2. Rámcové východiská v Slovenskej republike

Opatrenia na presadzovanie práv dieťaťa sú v Slovenskej republike zaradené do takmer všetkých oblastí politik (sociálna politika, zdravotná politika, politiky v oblasti výchovy a vzdelávania, justície kultúry atď.) avšak aj napriek nesporne mnohým pozitívam v oblasti práv detí, vrátane ochrany detí pred násilím, môžu byť deti ohrozené byť deti ohrozené násilím vo všetkých oblastiach života – doma, v škole, počas voľného času, v zariadeniach, na ulici v komunite, v médiách. K násiliu môže dochádzať aj inštitucionálnym a systémovým porušovaním práv dieťaťa.

Slovenská republika nemá na národnej úrovni spracovaný materiál obsahujúci strategické zámery a priority národnej politiky na ochranu detí pred násilím. Zameranie na efektivitu čiastkových politik a rezortné riešenia problematiky násilia páchaného na deťoch koordinované prostredníctvom Národného akčného plánu pre deti bolo v októbri 2012 počas osobitného zasadnutia Výboru pre deti a mládež (ďalej len „Výbor“) dňa 11. 10. 2012 vyhodnotené ako nepostačujúce.

Na tomto osobitnom rokovaní Výbor zaviazal predsedu Výboru úlohou koordinovať prípravu a realizáciu Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím (úloha A.1 uznesenie Výboru č. 21 z 11. októbra 2012), zároveň bola zaradená do Plánu práce vlády SR úloha pre Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v spolupráci s ostatnými zodpovednými rezortmi predložiť na rokovanie vlády Slovenskej republiky v mesiaci november 2012 návrh Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím (ďalej len „Národná stratégia“).

Jedným z ústredných problémov, na ktorý poukazovali aj mimovládne organizácie, bola absencia výskumov poskytujúcich informácie o stave výskytu týrania, sexuálneho zneužívania a zanedbávania detí, preto bola ako súčasť prác na príprave strategických zámerov na ochranu detí pred násilím realizovaná výskumná úloha „*Reprezentatívny výskum prevalencie násilia páchaného na deťoch v Slovenskej republike*“ (ďalej len „Výskumná úloha“).

Výskumnú úlohu riešili spoločne Inštitút pre výskum práce a rodiny (MPSVR SR) a Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (MŠVVaŠ SR). Tento náročný a na Slovensku ojedinelý výskum bol zameraný na respondentov detskej populácie 8. a 9. ročníkov základných škôl. Zo základného výskumu bola tiež podrobne spracovaná oblasť Prevalencie násilia páchaného na deťoch so zdravotným postihnutím. Samotnému výskumu predchádzala základná čiastková výskumná aktivita zameraná na plnoletých respondentov - Prevalencia násilia páchaného na deťoch vo verejnej mienke na Slovensku. Výstupy z oboch výskumných úloh odôvodňujú potrebu formulovania strategických zámerov v oblasti ochrany detí pred násilím.

Súčasťou prípravných prác na formulovaní strategických zámerov bol aj rozbor súčasného systému inštitucionálnej ochrany detí pred násilím v oblastiach:

- Zdravotníctvo (Ministerstvo zdravotníctva SR)
- Vzdelávanie, šport (Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR)
- Kultúra, voľný čas (Ministerstvo kultúry SR)

- Spravodlivosť (Ministerstvo spravodlivosti SR)
- Osobitné ochranné opatrenia (Ministerstvo vnútra SR)
- Práca a sociálne zabezpečenie (Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR)

2.1. Základné údaje o prevalencii násilia páchaného na deťoch v Slovenskej republike

V Slovenskej republike nebol od roku 1999 vykonaný žiaden prieskum zameraný na výskyt násilia na deťoch. Ako už bolo uvedené, na základe záverov rokovania Výboru pre deti a mládež zrealizovali Inštitút pre výskum práce a rodiny a Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v prvej polovici roku 2013 Výskumnú úlohu zameranú na výskyt násilia páchaného na deťoch v Slovenskej republike⁴.

Úloha reagovala na absenciu kvantitatívneho zisťovania, ktoré by identifikovalo základné údaje a odhady ohľadom násilia páchanom v detskej populácii na Slovensku⁵. Cieľom výskumu bolo poskytnúť údaje o deťoch, ktoré boli alebo sú vo svojom živote vystavené násiliu zo strany dospelých - zmapovať základný výskyt jednotlivých foriem násilia a poukázať ako na rozdiely v jeho výskyte, tak aj na širšie súvislosti v rámci sledovaných sociodemografických a iných charakteristík.

Je treba uviesť, že reprezentatívny výskum, aj keď nám dáva dobrý základný obraz o výskyte násilia v detskej populácii, stále je to len obraz základný, obraz o určitej vekovej skupine detí a výsledky výskumu vyžadujú ďalšie spracovávanie a hlavne ďalšie pokračovanie s využitím doterajších skúseností z realizovaných výskumov tak, aby komplexné sledovanie vývoja výskytu násilia na deťoch zodpovedalo slovenským podmienkam.

Výskumná úloha bola realizovaná na 148 základných školách u detí 8. a 9. ročníkov základných škôl z celého Slovenska a zistenia sú reprezentatívne pre celú populáciu detí, ktoré navštevujú 8. a 9. ročníky⁶ (bez špeciálnych škôl). Školy a deti boli do vzorky vybraté náhodným výberom. Vzorka kopíruje skutočné rozloženie chlapcov a dievčat podľa reálnych početností žiakov 8. a 9. ročníkov v okresoch a v krajoch na celom Slovensku (49,8% chlapcov a 50,2% dievčat vo veku 14-16 rokov)⁷.

Celkovo bolo rozposlaných 1808 dotazníkov a do výskumu bolo zaradených 1560 dotazníkov⁸. Deti vyplňali dotazníky anonymne a tam, kde to bolo možné sa vyplňanie

⁴ Inštitút pre výskum práce a rodiny:

http://www.sspr.gov.sk/IVPR/index.php?option=com_php&Itemid=22&lang=sk&ty=PROJEKT&rv=2013

⁵Prieskum s obdobným zameraním realizovala mimovládna organizácia SLNIEČKO v roku 1999

⁶Výskyt jednotlivých foriem násilia, najmä čo sa týka veku prvej konfrontácie ale aj ďalších okolností je ich subjektívnou výpoveďou, tak ako si ho pamätajú v súčasnosti a ako sme ho zaznamenali v dotazníku.

⁷Na stanovení metodiky náhodného výberu a pri distribúcii dotazníkov sa vo významnej miere podieľal VÚDPaP za pomoci asociácie výchovných poradcov a učiteľov na základných školách. Na formulácii otázok do dotazníka sa podieľali zástupcovia OZ NÁRUČ, OZ SLNIEČKO, UNICEF Slovensko, MPSVR SR.

⁸rozdiel tvoria nevrátené dotazníky, dotazníky zaslané po termíne atď.

uskutočnilo za účasti psychológov a výchovných poradcov⁹. Je treba uviesť, že autori výskumu sa rozhodli nastaviť pomerne prísne kritéria, ktoré museli byť splnené, aby mohlo byť dieťa zaradené do jednej z troch základných kategórii (kategórie mali názvy: „dieťa nie je vystavené danej forme násillia“ „dieťa sa nachádza v riziku vystavenia danej forme násillia“ alebo „dieťa je vystavené danej forme násillia“). **Z tohto dôvodu môžu byť údaje z výskumu chápané ako „horší“ variant.**

2.1.2 Zhrnutie základných zistení Výskumnej úlohy

V dotazníku bola skúmaná prevalencia výskytu štyroch základných foriem násillia so zahrnutím kyberšikany a výstupy sa dajú zovšeobecniť na detskú populáciu v tomto veku.

Zanedbávanie bolo definované pomocou 11 výrokov, ktoré mapovali naplnenosť detí vzhľadom na ich základné potreby - poskytovanie zdravotnej starostlivosti, záujem rodičov o školskú dochádzku, celkovo školskú oblasť, dostupnosť stravy alebo kvalitu domáceho prostredia z hľadiska bezpečia dieťaťa. Ak dieťa odpovedalo na 1 z 11 výrokov „áno“ bola vyhodnotená situácia ako štandardná a do podielov zanedbávania takéto odpovede započítané neboli. Ak deti odpovedali kladne na 2 z 11 výrokov, bola situácia vyhodnotená ako riziková – takéto deti boli zaradené do oblasti rizika vystavenia situáciám zanedbávania. Kladná odpoveď na 3 a viac výrokov znamenala zaradenie do skupiny dieťa je vystavené zanedbávaniu. Najčastejšie sa v skupine zanedbávania vyskytovali deti, ktoré uviedli tri oblasti (58,9% z detí vystavenej zanedbávaniu), na druhej strane 3,4% detí uviedlo 7 až 9 oblastí, ktorým boli vystavené.

Na základe zvolených kritérií sa v oblasti vystavenej zanedbávaniu nachádza 9,4% z detí. V celej populácii 8. a 9. ročníkov je odhad s 95% pravdepodobnosťou medzi 7,9% až 10,9%. V oblasti rizika sa nachádzalo 14,2% z detí.

Z celkového počtu detí zúčastnených na výskume až 6,86 % uviedlo, že ich nechali rodičia samých doma a oni nevedeli, kde sa rodičia nachádzajú, 3,19% detí muselo niekedy odísť proti svojej vôli z domu preč, lebo sa doma necítili bezpečne, 2,44% detí uviedlo, že bývajú hladné, pretože nemajú dostatok jedla, 1,97% uviedlo, že bývali ou nich doma ľudia, ktorých sa báli a pred ktorými mali strach a 2,32 % detí sa muselo niekedy postarať o seba samo, lebo rodičia pili alebo brali iné drogy.

Deti vystavené situáciám zanedbávania sa zdôveria najčastejšie kamarátovi alebo kamarátke, vlastnej mame a otcovi, ktorí sú zároveň tými osobami, ktoré ich najčastejšie spochybňujú, ale aj tými osobami, ktoré im najčastejšie reálne pomôžu¹⁰.

⁹ Súčasťou dotazníkov bol aj sprievodný list pomoci, na ktorom boli uvedené čísla a mailové kontakty, ktoré môžu deti v prípade núdze alebo potreby kontaktovať a kde im bude poskytnutá rada alebo pomoc.

¹⁰ Na prvom mieste pomoci je vlastná mama, nasleduje kamarát/kamarátka a potom otec. Na posledných miestach sa z hľadiska zdôverenia, spochybnenia aj poskytnutia pomoci nachádzajú niektoré pomáhajúce profesie ako sú linka dôvery, výchovný poradca alebo školský psychológ/psychologička

Psychické násilie bolo definované pomocou 5 výrokov zameraných na zistenie, či má dieťa skúsenosť so situáciou spojenou s vyhrázaním sa rodiča, že od dieťaťa odíde, na zistenie ponižovania, nadávania zo strany rodiča, odmietania sa rozprávať, odopierania stravy alebo zamykania dieťaťa v izbe. Výroky boli zamerané iba na správanie sa rodičov. Deti mali možnosť sa k výrokom vyjadriť na škále od „nikdy sa nestalo“, „stalo sa raz“, „stalo sa 2-5 krát“, „stalo sa 6-10krát“, „stalo sa viac ako 10krát“, „stáva sa stále“. Ak dieťa odpovedalo na všetkých 5 výrokov negatívne vo variante „nikdy sa nestalo“, alebo ak na jeden výrok odpovedalo „stalo sa raz“, odpovede boli zaradené do prvej oblasti - dieťa nie je vystavené emočnému násiliu. Ak boli dve odpovede dieťaťa na ľubovoľné dva výroky zaznamenané na škále „stalo sa raz“, dieťa bolo zaradené do druhej oblasti - dieťa je v riziku vystavenia situáciám emočného násilia. Akékoľvek iné odpovede boli zaradené do tretej oblasti - vystavenia situáciám emočného násilia. Na základe stanovených kritérií, priame vystavenie emočnému násiliu zažilo niekedy vo svojej minulosti približne 20,6% detí. Percentuálny odhad na celú populáciu pre stanovené ročníky sa pohybuje v intervale 18,6% až 22,6% detí. V riziku vystavenia emočnému násiliu sa odhadom nachádza 3% - 5% z detskej populácie.

Najčastejšie uvádzali deti dve oblasti (približne 40%), druhou najčastejšou odpoveďou bola jedna oblasť (32%). 1,5% detí však uviedlo všetkých päť oblastí súčasne a 4,4 % uviedlo štyri z piatich oblastí.

Z celkového počtu detí vo vzorke uviedlo odmietanie rodičov sa rozprávať sa s dieťaťom 16,06% (z toho 3% detí uvádzalo, že sa to stáva stále), ponižovanie alebo nadávanie uviedlo 14,21% detí (z toho 15% detí uviedlo, že sa to stáva stále). Zamykanie v izbe uviedlo 4,28% detí (z toho 7% detí uviedlo, že sa to stalo viac ako 10x, avšak nie stále) a vyhrážanie sa rodiča že dieťa opustí uviedlo 6,25% detí (z toho 2,2 % detí uviedlo, že sa to stáva stále). 1,85% detí uviedlo odopieranie stravy (z toho 4,3% uviedlo, že sa to stalo viac ako 10 x, avšak nie stále).

Zo skupiny detí priamo vystavenej emočnému násiliu skoro každé piate dieťa uviedlo, že sa tak deje pod vplyvom alkoholu – najčastejšie raz, ale aj opakovane. V skupine detí vystavenej riziku bol tento podiel približne 16%. Všeobecne sa rola alkoholu ukázala najrozsiahlnejšia najmä v tých oblastiach, kde prichádzalo k odopieraniu stravy vedúcej k hladu, pri zamykaní v izbe alebo ponižovaní a nadávaní dieťaťa.

Deti, priamo vystavené emočnému násiliu ako dôvody, prečo sa tak deje, uvádzali svoje správanie, neposlúchanie, nerešpektovanie rodiča, zlú finančnú alebo medziľudskú situáciu v rodine (hádky v rodine spojené so zlou situáciou v rodinnom prostredí). Deti uvádzali tiež, že nevedia odpovedať, prečo sa tak deje, prípadne, že odpoveď na otázku prečo sa tak deje hľadajú. Príčinu alkohol vnímali deti na poslednom mieste.

Deti sa najčastejšie zdôveria so svojou situáciou kamarátovi alebo kamarátke, za nimi nasledujú vlastní rodičia – najmä vlastná mama, spolužiak/spolužiačka v škole a širšia rodina. Títo ľudia deťom aj najčastejšie reálne pomôžu.

Fyzické násilie - 11 výrokov mapovalo priame ohrozenie alebo narušenie fyzickej integrity dieťaťa, t.j. konanie, ktoré už priamo ohrozuje fyzické zdravie detí a poukazuje na napádanie alebo telesné ubližovanie zo strany dospelých, v rámci výrokov boli zaradené tri výroky, ktoré sa zaujímali aj o domáce násilie prebiehajúce medzi rodičmi. Oblasti boli zamerané na správanie zo strany rodičov.

Ak deti odpovedali na všetkých 11 výrokov negatívne, variantom „nestalo sa ani raz“, ich odpovede boli zaradené do prvej oblasti – dieťa nie je vystavené fyzickému násiliu. Rovnako boli do prvej oblasti zaradené aj také odpovede, v ktorých bolo deťmi označených 10 negatívnych odpovedí a 1 odpoveď na ľubovoľný jeden výrok s variantom „stalo sa raz“. Ak ale už boli uvedené odpovede na ľubovoľné dva výroky na škále „stalo sa raz“, bolo dieťa zaradené do druhej oblasti – dieťa je v riziku vystavenia situáciám fyzického násilia. Akékoľvek iné odpovede boli zaradené do tretej oblasti - vystavenia situáciám fyzického násilia.

Výsledky ukázali, že fyzickému násiliu bolo vo vzorke vystavených 23% detí. Odhad na celú populáciu detí 8. a 9. ročníkov je medzi 21% a 25%. V oblasti rizika sa nachádzalo približne 5% až 7% detí. Celkovo sa v populácii detí 8. a 9. ročníkov nachádza v riziku alebo priamo vystavených situáciám fyzického násilia 26% až 31% detí¹¹.

Najčastejšie sa deti stretávali s udretím po hlave – 16,85% z celkového počtu detí a so šticovaním za vlasy 8,83%. Napádanie sa rodičov navzájom uviedlo 6,9% z detí, vyhrážanie sa rodičov, že si navzájom ublížia 4,69%, kľáčanie na kolenách 6,6%, bránenie jedného rodiča pred napadnutím druhým rodičom uviedlo 6,62% detí, kmásanie, lomcovanie, trhanie uviedlo 5,7%, ubližovanie súrodencovi zo strany rodiča uviedlo 5,47% detí, kopnutie nohou uviedlo 4,55% detí. 1,03% detí uviedlo popálenie cigaretou alebo inými predmetmi, a 0,78 % detí uviedlo dusenie rukami alebo vankúšom.

V skupine detí vystavenej fyzickému násiliu (23% z celkovej vzorky) uviedlo 5,7% detí sústavné bitie po hlave, 4,4% detí sústavné šticovanie za vlasy, 4,7% detí sústavné napádanie sa rodičov navzájom, 5,5% detí uviedlo sústavné vyhrážanie sa rodičov, že si navzájom ublížia, 2% detí uviedlo sústavné kľáčanie na kolenách, 8,8 % detí uviedlo sústavné bránenie jedného rodiča pred napadnutím druhým rodičom, sústavné lomcovanie uviedlo 1,1% detí, sústavné ubližovanie súrodencovi zo strany rodiča uvidelo 2,4% detí, sústavné kopanie nohou uvidelo 5,7%. V rovnakej skupine detí 12,5% detí uviedlo, že bolo popálených cigaretou alebo inými predmetmi viac ako 10 krát (nie stále) a 16,7 % detí uviedlo, že bolo dusených rukami alebo vankúšom viac ako 10 krát (t.j. nie stále).

Hlavnú príčinu neprimeraných reakcií a fyzických trestov zo strany rodičov vidia deti na svojej strane ako dôsledok ich zlého správania, nerešpektovania rodiča, neposlúchania. Veľkú rolu zohráva aj zlá situácia v rodine (finančná, medziľudská) a špecificky pri fyzickom násilí aj alkohol. Aj tu sa deti najčastejšie zdôverili kamarátovi/kamarátke, vlastnej mame alebo otcovi a aj tu im najčastejšie práve títo ľudia pomohli.

Sexuálne zneužívanie bolo definované pomocou 7 výrokov zameraných na dotykové aj bezdotykové formy cez konfrontáciu so sexuálnymi poznámkami týkajúcimi sa ich vzhladu až po patologické konanie sexuálneho kontaktu zo strany dospelých osôb.

¹¹ Celkovo 50% z detí vystavených fyzickému násiliu malo skúsenosť s niektorými z dvoch zo siedmich oblastí. Ďalších 50% detí uviedlo väčší rozsah – tri oblasti a viac z toho 5,8% detí uviedlo sedem oblastí. Polovica detí, ktoré sú počas svojho života konfrontované s fyzickým násilím, uviedla, že sa tak stalo aj v poslednom období. U detí, ktoré sa nachádzali v riziku to bola takmer tretina z nich.

Ak dieťa odpovedalo na všetky z výrokov negatívne, nebolo do oblasti vystavenia sexuálnemu zneužívaniu započítané. Rovnako to bolo aj v prípade, ak dieťa odpovedalo na všetky výroky negatívne, okrem výroku „urážanie sexuálnymi poznámkami, týkajúcimi sa vzhľadu“, kde zvolilo variantu „stalo sa raz“. Všetky takého odpovede boli rovnako zaradené do prvej oblasti – nevystavenie sexuálnemu zneužívaniu. Do oblasti rizika boli započítané všetky tie deti, ktoré odpovedali na všetky výroky negatívne s prvým výrokom „urážanie sexuálnymi poznámkami, týkajúcimi sa vzhľadu“ „stalo sa 2 až 5 krát“. Všetky ostatné odpovede boli automaticky započítané do oblasti vystavenia sexuálneho zneužívania.

Podľa stanovených kritérií bolo sexuálnemu zneužívaniu vystavených 7,1% detí vo vzorke a v riziku sa nachádzalo skoro 3,7% detí¹².

Z pohľadu štruktúry oblastí sexuálneho zneužívania výrok urážanie sexuálnymi poznámkami, týkajúcimi sa vzhľadu uviedlo 6,20% detí, 2,36% detí uviedlo nútenie zo strany dospelého, aby sa mohol dotýkať intímnych miest dieťaťa, 1,93% detí uviedlo nútenie k pohlavnému styku zo strany dospelého, 1,66% uviedlo nútenie zo strany dospelého, aby sa dieťa dotýkalo jeho intímnych miest. 1,27% detí uviedlo, že boli nútené dospelým k pozeraniu filmu so sexuálnou tematikou s dospelým a 0,96% uviedlo nútenie zo strany dospelého k foteniu v erotických polohách.

V skupine detí spĺňajúcich kritéria vystaveniu sexuálnemu zneužívaniu (7,1% z celkovej vzorky detí) uviedlo sústavné urážanie sexuálnymi poznámkami k postave alebo k vzhľadu 32,2% detí, 5,4% detí uviedlo sústavné nútenie zo strany dospelého, aby sa mohol dotýkať intímnych miest dieťaťa, 10% detí uviedlo sústavné nútenie k pohlavnému styku zo strany dospelého, 7,7% detí uviedlo sústavné nútenie zo strany dospelého, aby sa dieťa naňho pozeralo keď bol nahý, 4,2% detí uviedlo sústavné nútenie zo strany dospelého, aby sa dieťa dotýkalo jeho intímnych miest. 5% detí z tejto skupiny uviedlo, že boli nútené dospelým k pozeraniu filmu so sexuálnou tematikou a 6,7 % uviedlo sústavné nútenie zo strany dospelého k foteniu v erotických polohách.

U sexuálneho zneužívania sa v porovnaní s ostatnými formami násillia štatistická významnosť dosahovala ťažšie, pretože detí, ktoré mu v živote čelia je objektívne najmenej ako detí, ktoré čelia iným formám násillia. Čím menší počet detí, tým sa štatistická významnosť dosahuje ťažšie.

K situáciám sexuálneho zneužitia dochádza na rôznych miestach. Dotykové formy sa najčastejšie dejú v blízkom okolí, domu alebo bytu, vonku – v meste, v bare, na diskotéke, alebo v byte danej osoby. Najmenej často to je priamo u dieťaťa doma alebo sprostredkovane verbálnou formou na internete. Bezdotykové formy sexuálneho zneužívania boli čo do miest, kde sa tak deje, viac diferencované. Urážanie sexuálnymi poznámkami je najčastejšie spojené so školským prostredím, nútenie pozerat' film so sexuálnou tematikou sa najčastejšie deje v byte danej osoby, rovnako ako nútenie fotit' dieťa v erotických polohách alebo sa naň pozerat' keď je nahý.

¹²Deti so skúsenosťou sexuálneho zneužívania sa najčastejšie konfrontovali s jeho jednou oblasťou – išlo približne o 50% z detí so skúsenosťou sexuálneho zneužitia. Takmer 75% z detí je vystavených najviac dvom oblastiam súčasne, 4,5% detí uviedlo konfrontáciu so šiestimi oblasťami a 1,8% detí uviedlo konfrontáciu so siedmimi oblasťami.

- Najčastejšie reflektovali deti vystavenie fyzickému a emočnému násiliu. Nasleduje zanedbávanie a nakoniec sexuálne zneužívanie.
- Porovnanie podielov oblasti rizika ukázalo jeho najvyššiu hodnotu u prvej formy násilia – zanedbávania. Nasleduje výška rizika u fyzického a emočného násilia. Najmenšie vystavenie riziku sa ukázalo u sexuálneho zneužívania.
- Deti zaradené do skupiny vystavenej násiliu uvádzali rôzny vek prvej konfrontácie. Najnižšia mediánová hodnota bola v skupine detí vystavenej fyzickému násiliu – 10 rokov. Medián veku prvej konfrontácie u emočného a fyzického násilia bol mierne vyšší – 12 rokov. Najvyššiu vekovú hranicu uviedli deti vystavené sexuálnemu zneužívaniu – 13 rokov. Posledných 12 mesiacov majú skúsenosť s násilím najmä tie deti, ktoré sú vystavené emočnému násiliu. Vyše 80% z detí, ktoré majú skúsenosť s touto formou násilia ho zažilo aj v nedávnej dobe. Nasleduje sexuálne zneužívanie a fyzické násilie (u zanedbávania sa tento ukazovateľ nesledoval).
- Alkohol zohráva najväčšiu rolu v spojení s opakovaným výskytom násilia, najmä u sexuálneho zneužívania. U tretiny detí, ktorá bola konfrontovaná so situáciami sexuálneho zneužívania sa tak dialo pod vplyvom alkoholu. Rola alkoholu je druhá najväčšia u fyzického a nakoniec u emočného násilia.
- Vystavenie všetkým štyrom formám násilia konštantne uvádzali častejšie dievčatá, deti z domácností s veľmi zlou alebo zlou finančnou situáciou, deti z rozvedených rodín, z jednorodičovských otcovských domácností a tie deti, ktoré uviedli nejaký typ zdravotných komplikácií. Ide o kategórie sociodemografických charakteristík, v rámci ktorých boli podiely detí zhodne najvyššie pre všetky štyri formy násilia.

Pre lepšiu prehľadnosť sú základné výstupy vrátane vplyvu sociodemografických charakteristík (pohlavie, kraje v ktorých deti bývajú, finančnú situáciu domácností, rodinný stav rodičov detí, zamestnanecký status, prospech v škole, typ domácnosti, národnosť dieťaťa, počet súrodencov v rodine a zdravotné komplikácie) z výskumu uvedené v tabuľkovej forme.

ZÁKLADNÉ ZISTENIA		ZANEDBÁVANIE	EMOČNÉ NÁSILIE	FYZICKÉ NÁSILIE	SEXUÁLNE ZNEUŽÍVANIE
PODIEL DETÍ, KTORÉ BOLI VO VZORKE VYSTAVENÉ NÁSILIU		9,4%	20,6%	23,2%	7,1%
PODIEL DETÍ, KTORÉ BOLI VO VZORKE V OBLASTI RIZIKA		14,2%	4,2%	5,7%	3,7%
mediánový vek prvej konfrontácie(skupina detí vystavená násiliu)		12 rokov	12 rokov	10 rokov	13 rokov
výskyt násilia za posledných 12 mesiacov(zo skupiny detí vystavených násiliu)		-	81,5%	52,2%	64,2%
vystavenie násiliu pod vplyvom alkoholu(zo skupiny detí vystavených násiliu)		-	21,5%	26,3%	33,3%
SOCIODEMOGRAFICKÉ CHARAKTERISTIKY (uvádza sa za skupinu detí, ktoré boli vo vzorke vystavené násiliu)		ZANEDBÁVANIE	EMOČNÉ NÁSILIE	FYZICKÉ NÁSILIE	SEXUÁLNE ZNEUŽÍVANIE
1.	POHLAVIE	častejšie reflektovali vystavenie zanedbávaniu dievčatá (10%)	častejšie reflektovali vystavenie emočnému násiliu dievčatá (22%)	častejšie reflektovali vystavenie fyzickému násiliu dievčatá (24%)	častejšie reflektovali vystavenie sexuálnemu zneužívaniu dievča (11%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí zanedbávania uvedených chlapcami a dievčatami sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné. Vid' rovnaké hodnoty mediánov v zátvorke	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí emočného násilia uvedených chlapcami a dievčatami sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné. Vid' rovnaké hodnoty mediánov v zátvorke	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí fyzického násilia sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že to, či ide o dievča alebo chlapca má vplyv na rozsah uvedených oblastí násilia. Vecne ale nejde o vysoký rozdiel. Vid' hodnoty mediánov v zátvorke	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených chlapcami a dievčatami sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné. Vid' hodnoty mediánov v zátvorke
		dievčatá (3) chlapci (3)	dievčatá (2) chlapci(2)	dievčatá (3) chlapci(2)	dievčatá (3) chlapci(2)
	oblasť rizika:	dievčatá (16%)	dievčatá (5,0%)	dievčatá (8%)	dievčatá (5%)
2.	TRI KRAJE S NAJVÄČŠÍM PODIELOM	Bratislavský (13%) Košícký (12%)	Bratislavský(27%) Košícký (22%) Žilinský (20%)	Trenčiansky(30%) Bratislavský (24%) Prešovský (23%)	Žilinský(10%) Trnavský (7,4%) Prešovský (7,3%)

		Nitriansky(10%)		Nitriansky(23%)	
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí zanedbávania uvedených v jednotlivých krajochoch sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí emočného násilia uvedených v jednotlivých krajochoch sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí fyzického násilia uvedených v jednotlivých krajochoch sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely v porovnaní s inými kategóriami síce vyššie aj keď stále pomerne malé.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených v jednotlivých krajochoch sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.
	kraj s najväčším rizikom vystavenia násiliu	Trenčiansky (20%)	Trenčiansky (7%)	Žilinský (8%)	Trenčiansky (6%)
3.	FINANČNÁ SITUÁCIA DOMÁCNOSTÍ	zlá alebo veľmi zlá (42%)	zlá alebo veľmi zlá(33%)	zlá alebo veľmi zlá (56%)	zlá alebo veľmi zlá (25%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí zanedbávania uvedených v kategóriách domácnosti s rôznym finančným príjmom sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež zanedbateľné	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí emočného násilia uvedených v kategóriách domácnosti s rôznym finančným príjmom sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí fyzického násilia sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že to, z akej domácnosti dieťa pochádza, má vplyv na priemerný rozsah uvedených oblastí fyzického násilia	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených v kategóriách domácnosti s rôznym finančným príjmom sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné
	v riziku sú deti najčastejšie z domácnosti:	s ani dobrou ani zlou finančnou situáciou (22%)	so zlou alebo veľmi zlou finančnou situáciou (8%)	s ani dobrou ani zlou finančnou situáciou (8%)	s ani dobrou ani zlou finančnou situáciou (6%)
4.	RODINNÝ STAV RODIČOV	Rozvedení (14%)	Rozvedení(22%)	Rozvedení(29%)	Rozvedení(10%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí zanedbávania sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že to, či ide o dieťa z rozvedenej alebo úplnej rodiny, má vplyv na rozsah zanedbávania. Vecne ale nejde o vysoký rozdiel	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí emočného násilia uvedených v kategóriách s rôznym rodinným statusom sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí fyzického násilia uvedených v kategóriách s rôznym rodinným statusom sa nachádzajú aj v základnom súbore.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených v kategóriách rodinného stavu sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.

	v riziku sú deti najčastejšie	z rodín, kde sú rodičia rozvedení (20%)	rodičia sú rozvedení (6%)	rodičia sú rozvedení (10%)	rodičia sú rozvedení (5%)
5.	ZAMESTNANECKÝ STATUS RODIČOV	obidvaja rodičia nepracujú (18%)	jeden rodič nepracuje (21%)	jeden rodič nepracuje (27%)	jeden rodič nepracuje (9%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí zanedbávania uvedených v kategóriách zamestnaneckého statusu rodičov sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež zanedbateľné	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí emočného násilia uvedených v kategóriách zamestnaneckého statusu sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí fyzického násilia uvedených v kategóriách s rôznym zamestnaneckým statusom sa nachádzajú aj v základnom súbore.	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí sexuálneho zneužívania sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že zamestnanecký status rodičov má vplyv na rozsah sexuálneho zneužívania dieťaťa.
		obidvaja rodičia pracujú (3) jeden rodič nepracuje (3) obidvaja rodičia nepracujú (4)	obidvaja rodičia pracujú (2) jeden rodič nepracuje (2) obidvaja rodičia nepracujú (2)	obidvaja rodičia pracujú (2) jeden rodič nepracuje (2) obidvaja rodičia nepracujú (3)	obidvaja rodičia pracujú (3) jeden rodič nepracuje (2) obidvaja rodičia nepracujú (6)
	v riziku sú najčastejšie:	deti z rodín, kde obidvaja rodičia pracujú (25%)	jeden rodič nepracuje (5%)	obidvaja rodičia nepracujú (10%)	obidvaja rodičia nepracujú (5%)
6.	PROSPECH DETÍ V ŠKOLE	zlý alebo veľmi zlý prospech(22%)	dobrý prospech(21%)	dobrý prospech(26%)	dobrý prospech(7%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v prospechu, ktoré dosahuje dieťa v škole súvisia so zanedbávaním alebo nie	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v prospechu, ktoré dosahuje dieťa v škole, súvisia s emočným násilím alebo nie.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v prospechu, ktoré dosahuje dieťa v škole súvisí s fyzickým násilím alebo nie	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v prospechu, ktoré dosahuje dieťa v škole súvisia so sexuálnym zneužívaním alebo nie
	v riziku sú najčastejšie:	deti so zlým alebo veľmi zlým finančným prospechom(20%)	dobrý prospech(5%)	zlý alebo veľmi zlý prospech (7%)	dobrý prospech(5%)
7.	TYP DOMÁCNOSTI	jednorodičovské otcovské domácnosti(18%)	jednorodičovské otcovské domácnosti (23%)	jednorodičovské otcovské domácnosti(35%)	jednorodičovské otcovské domácnosti(11%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí zanedbávania uvedených v jednotlivých typoch domácnosti sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.	nevieme potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí emočného násilia uvedených v jednotlivých typoch domácnosti sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí fyzického násilia uvedených v jednotlivých typoch domácnosti sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených v jednotlivých typoch domácností sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné
	v riziku sú najčastejšie	deti, ktoré bývajú s jedným rodičom - mama(19%)	s jedným rodičom - otec (10%)	s jedným rodičom - otec (13%)	s obidvoma rodičmi (4%)
8.	NÁRODNOSŤ KU KTOREJ	k rómskej národnosti(18%)	k slovenskej národnosti(19%)	k maďarskej národnosti (26%)	k rómskej národnosti(9%)

	SA DETI HLÁSIA				
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí zanedbávania sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že národnosť dieťaťa má vplyv na rozsah zanedbávania. vid'. hodnoty mediánov v zátvorke	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí emočného násilia uvedených u detí hlásiacich sa k rôznej národnosti sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí fyzického násilia uvedených u detí s rôznou národnosťou sa nachádzajú aj v základnom súbore. . Vo vzorke sú tiež tieto rozdiely zanedbateľné	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených u detí hlásiacich sa k rôznej národnosti sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.
	v riziku sú najčastejšie	deti ktoré sa hlásia k rómskej národnosti(28%)	Slovenská(4%)	Slovenská(6%)	Slovenská(4%)
9.	POČET SÚRODENCŮV	veľký počet súrodencov – štyria a viac(15%)	jeden súrodenec(20%)	dvaja súrodenci (28%)	dvaja súrodenci (10%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí zanedbávania uvedených deťmi s rôznym počtom súrodencov sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné. Vid'. hodnoty mediánov v zátvorke.	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí emočného násilia sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že počet súrodencov má vplyv na emočného násilia. Konkrétne ide o rozdiely medzi jedným a tromi súrodencami. Vecne ide ale o zanedbateľný rozdiel. Vid'. rovnaké hodnoty mediánov v zátvorke.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí fyzického násilia uvedených deťmi s rôznym počtom súrodencov sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné. Vid'. hodnoty rovnaké hodnoty mediánov v zátvorke.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených deťmi s rôznym počtom súrodencov sa nachádzajú aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné. Vid'. hodnoty mediánov v zátvorke.
	v riziku sú najčastejšie	deti, ktoré majú štyroch a viac súrodencov (18%)	detí s jedným súrodencom (5%)	deti ktoré majú štyroch a viac súrodencov (9%)	deti bez súrodenca (5%)
10.	UVEDENÉ ZDRAVOTNÉ KOMPLIKÁCIE	uvedené zdravotné komplikácie - (13%)	uvedené zdravotné komplikácie (26%)	uvedené zdravotné komplikácie (30%)	uvedené zdravotné komplikácie (11%)
	mediánový rozsah uvedených oblastí násilia v skupine detí, vystavenej násiliu	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí zanedbávania sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že zdravotné komplikácie súvisia rozsahom zanedbávania. Vecne ide ale o malý rozdiel.	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí emočného násilia sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že zdravotné komplikácie súvisia rozsahom emočného násilia. vecne ide ale o malý rozdiel.	rozdiely v priemeroch počtu uvedených oblastí fyzického násilia sa nachádzajú aj v základnom súbore. Z toho vyplýva, že zdravotné komplikácie súvisia rozsahom fyzického násilia. Vecne ide ale o malý rozdiel.	Nie je možné potvrdiť, či rozdiely v priemerných hodnotách počtu oblastí sexuálneho zneužívania uvedených u detí s bez a zdravotných komplikácií sa nachádza aj v základnom súbore. Vo vzorke sú tieto rozdiely tiež zanedbateľné.
	v riziku sú najčastejšie	deti, ktoré zdravotné komplikácie uviedli(16%)	neuviedol zdravotné komplikácie(4%)	neuviedol zdravotné komplikácie (8%)	uviedol zdravotné komplikácie (5%)

Podľa prieskumu u mladých ľudí vo veku 15 a 16 rokov realizovaného občianskym združením SLONAD v roku 1999, 12,3% prieskumnej vzorky (5230 respondentov) uviedlo aspoň jednu z foriem pohlavného zneužívania. Z toho 32% nikdy nikomu o svojom zážitku nepovedalo. 34 % zo sexuálnych agresorov tvorili priatelia a známe osoby. 35% respondentov uviedlo bezprostredne následky po zážitku a 30% respondentov označilo tento zážitok za traumatizujúci, poznačujúci celý život. Aj keď sa výsledky oboch výskumov nedajú porovnať podľa výskumu z r. 2013, sa s nejakou formou sexuálneho zneužívania vo vzorke detí 8. a 9. ročníkov stretlo 7,1% z detí. Odhad na celú populáciu sa pohybuje medzi 6% až 8%. V riziku sa nachádzali ďalšie 4%. Celkovo bolo vystavených alebo sa v riziku sexuálneho zneužívania nachádzalo 10,8% z detí. Najčastejšie sa deti zdôveria kamarátovi, kamarátke, vlastnej mame alebo spolužiačke. Kamaráti a spolužiaci sú zároveň aj tými, ktorí ich najčastejšie sponchybujú. Reálne im nakoniec pomôže najčastejšie opäť vlastná mama alebo kamarát, kamarátka. Rôzne situácie sexuálneho zneužívania sa dejú na rôznych miestach. Tak ako už bolo uvedené dotykové formy mali čo do výskytu miest, kde sa tak deje, pomerne zhodný trend, častejšie sa dejú v blízkom okolí, domu alebo bytu, vonku – v meste, v bare, na diskotéke, alebo v byte danej osoby (agresora). Najmenej často to je priamo u dieťaťa doma, alebo sprostredkované, verbálnou formou priamo na internete. Bezdotykové formy sexuálneho zneužívania boli čo do miest, kde sa tak deje, viac diferencované (urážanie sexuálnymi poznámkami je najčastejšie spojené so školským prostredím, nútenie pozeráť film so sexuálnou tematikou sa najčastejšie deje v byte danej osoby, rovnako ako nútenie fotiť dieťa v erotických polohách, alebo sa naňho pozeráť keď je nahé.

Celoplošný prieskum u mladých ľudí vo veku 15 a 16 rokov realizovaný občianskym združením SLONAD v roku 1999 preukázal, že 24,8% z prieskumnej vzorky respondentov bolo vystavených telesnému týraniu zo strany rodičov (bitie rôznymi predmetmi – palicou, kopanie do dieťaťa, porezanie a pod.). Údaje z výskumu v roku 2013 poukazujú, že skúsenosť so situáciami fyzického násillia malo 23% detí vo vzorke. Odhad na celú populáciu detí 8. a 9. ročníkov je medzi 21% a 25% zo strany svojich rodičov. V oblasti rizika sa nachádzalo približne 5% až 7% detí. Celkovo sa v populácii detí 8. a 9. ročníkov nachádza v riziku alebo priamo vystavených situáciám fyzického násillia 26% až 31% detí. Tieto podiely zahŕňajú iba tie deti, ktoré reflektovali násillné správanie zo strany svojich rodičov. Údaje z roku 1999 a roku 2013 v časti sexuálneho násillia a telesného násillia nie je možné porovnať, avšak oba výskumy poukazujú na existenciu fenoménu násillia na deťoch.

Prevalenciou násillia sa zoberal aj prieskum Prevalencia násillia páchaného na deťoch vo verejnej mienke na Slovensku, ktorý bol realizovaný koncom roku 2012, a bol zameraný na verejnú mienku k problematike násillia na deťoch a jeho rozšírenosti. Reprezentatívneho prieskumu sa zúčastnilo celkovo 1 034 dospelých ľudí. Podľa výsledkov prieskumu je násillie páchané na deťoch rozšírený fenomén - vyše polovica respondentov prieskumu (takmer 54%) uviedla, že je veľmi alebo dosť rozšírené. Len približne 1% respondentov uviedlo, že sa nevyskytuje vôbec. Približne každý piaty respondent (necelých 22%) uviedol, že pozná vo svojom okolí dieťa/deti, ktoré boli vystavené niektorej forme násillného správania inej osoby. Postoj, že násillie na deťoch a jeho jednotlivé formy sú veľmi alebo dosť rozšírené, prezentuje

však oveľa širší okruh respondentov (približne dvojnásobne viac ako iba tých, ktorí takéto dieťa/deti poznajú).

Je treba uviesť, že názor, že násilie na deťoch je veľmi alebo dosť rozšírené, sa vyskytuje oveľa častejšie, ako rozsah, v akom respondenti poznajú takéto deti – obeť násillia – vo svojom blízkom okolí (približne 50% : 20%). Výrazne najčastejšie je považované za rozšírené najmä zanedbávanie detí - podľa viac ako dvoch tretín respondentov (takmer 68%). Násilie páchané na deťoch pripúšťajú častejšie ženy, osoby strednej vekovej kategórie (35-54 rokov), s vyšším vzdelaním (stredoškolským s maturitou, príp. vysokoškolským), s pracovným zaradením v obchode a službách a v pozícii úradníkov a výkonných či tvorivých odborných pracovníkov. Za rozšírený fenomén ho považujú najčastejšie osoby z 3-členných domácností, rozvedené osoby, so strednou úrovňou mesačného príjmu, z malých obcí do 2-tisíc obyvateľova zo Žilinského kraja; za rozšírenejší ho považujú osoby maďarskej národnosti.

K otázke o rozšírenosti násillia a jeho jednotlivých foriem sa najčastejšie spontánne nevyjadrovali starší respondenti, respondenti so základným vzdelaním, zo single domácností, čomu zodpovedá aj najnižšia úroveň mesačného príjmu domácnosti.

Za dôležité považujeme najmä výsledok, že približne každý piaty respondent (necelých 22%) uviedol, že pozná vo svojom okolí dieťa/deti, ktoré boli vystavené niektorej forme násilného správania inej osoby.

2.2.2 Základné výstupy rozboru inštitucionálneho a právneho zabezpečenia mechanizmu ochrany detí

Cieľom rozboru bolo prehodnotiť súčasné inštitucionálne a právne zabezpečenie mechanizmu ochrany detí pred násillím v oblastiach zdravotníctvo, vzdelávanie a šport, kultúra a voľný čas, spravodlivosť, osobitné ochranné opatrenia, práca a sociálne zabezpečenie. Rovnako bolo cieľom pokúsiť sa zhodnotiť premietnutie inštitucionálneho a právneho zabezpečenia v praxi. Komplexný rozbor za jednotlivé oblasti tvorí prílohu stratégie.

Legislatívny rámec inštitucionálnej ochrany detí pred násillím tvoria Ústava Slovenskej republiky, zákony a ostatné všeobecné právne predpisy, medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná. Inštitucionálna a najmä právna ochrana je na štandardnej úrovni, je zrejmé, že najmä oblasť legislatívneho zabezpečenia nevykazuje výrazné odchýlky – právne prostredie vo všetkých oblastiach sa systematicky zlepšuje. Jasným problémom je samotný praktický výkon. Aj napriek tomu, že rozbor bol realizovaný spôsobom „zhora nadol“ je citeľný rozdiel medzi samotným právnym prostredím a praxou:

- veľmi slabá koordinácia regionálnych subjektov
- výrazná personálna poddimenzovanosť všetkých subjektov osobitne sociálne veci a poradenské systémy a špeciálne zaradenia rezortu školstva
- nesystémové odborné vzdelávanie

Osobitne prínosné bolo zapojenie miest a obcí – praktické skúsenosti a z nich vyplývajúce návrhy samosprávy potvrdzujú, že existujúce právne prostredie ako aj základná sieť inštitúcií predstavujú dobrý základ pre efektívnu ochranu detí, je však potrebné zaistiť integrovaný prístup k riešeniu problematiky násilia páchaného na deťoch vo všetkých oblastiach (v domácom prostredí, v škole, počas trávenia voľného času v komunite a výkonom rôznych voľnočasových aktivít, v rezidenciách, vo výkone trestu odňatia slobody a výkonu väzby, výkonom spravodlivosti, v médiách).

Uvedené a doteraz stanovené legislatívne a nelegislatívne opatrenia v boji proti zanedbávaniu, týraniu a zneužívaniu maloletých osôb, resp. ochrane detí pred násilím, kde je najdôležitejšia prevencia a skorá intervencia (čím skôr sa páchanie príslušných trestných činov preruší, tým je väčšia šanca obete na obmedzenie negatívnych následkov na zdraví a najmä u detských obetí aj na psychickom vývine, fyzickom vývine a sociálnom vývine) sa javia ako nízko efektívne v oblasti prepojenia a spolupráce orgánov zodpovedných za ochranu detí pred násilím, v oblasti zberu dát v prípadoch podozrenia na zanedbávanie, týranie a zneužívanie, v oblasti včasnej identifikácie príznakov a v oblasti kontinuálneho sledovania dieťaťa v systéme poskytovania zdravotnej starostlivosti (najmä prvýkrát prepusteného od pôrodu do domácej starostlivosti).

Absolutným rizikom je možné inštitucionálne a systémové porušovanie práv dieťaťa v časti reálneho vykonávania politík. Za závažné možno považovať aj informácie, ktoré odznali počas práce skupín a ktoré potvrdzujú aj vyjadrenia samosprávy – nedôvera občanov v inštitúcie, nejasnosť kompetencií ostatných subjektov, problémy s profesijným zabezpečením, zlyhávajúce vzájomnej komunikácie.

Ďalšou problematickou oblasťou, ktorá nebola síce identifikovaná rozborom právnych podmienok, ale sekundárne je ju možné vyvodiť aj z faktu, že jej nebola venovaná pozornosť ani v rámci rozboru právnych a inštitucionálnych podmienok, je oblasť zvyšovania povedomia a informovanosti verejnosti o problematike násilia na deťoch. Toto tvrdenie potvrdzujú aj samotné výpovede detí z výskumu, ktoré v odpovediach zdôrazňovali, že je v rodine u nich všetko v poriadku, a že zo strany rodičov sa voči nim nič zlé v súvislosti s násilím nedeje, a ak áno, tak je v zásade ich chyba, lebo si to zaslúžili. V tejto súvislosti je treba uviesť, že sa veľmi často vyskytovali odpovede, ktoré sa týkali šikovania v škole. Pri odpovediach šikanovania v školskom prostredí sa deti vyjadrovali, že buď ide o fyzické násilie medzi chlapcami (buď zo strany starších chlapcov alebo spolužiakov) alebo o sexuálne obťažovanie chlapcov voči dievčatám.

Silné stránky	Slabé stránky
- dobré legislatívne prostredie - schopnosť priebežne zlepšovať legislatívne prostredie - existujúca sieť inštitúcií v jednotlivých oblastiach politík - ochota riešiť problematiku na všetkých	- obmedzené informácie o prevalencii násilia na deťoch - absencia nezávislých monitorovacích mechanizmov ochrany detí - absencia koordinátora politík na ochranu detí a absencia koordinátora politík na

úrovniah verejnej správy - angažované a spolupracujúce mimovládne organizácie - motivovanosť k odhaleniu skrytých stránok problematiky	ochranu detí pred násilím - personálna a finančná poddimenzovanosť čiastkových politík na ochranu detí pred násilím - absencia systematického vzdelávania a absencia spoločných vzdelávacích aktivít kľúčových subjektov pôsobiacich v oblasti ochrany detí pred násilím
Ohrozenia/riziká	Príležitosti
- vnímanie čiastkových politík na ochranu detí pred násilím verejnosťou ako ohrozujúcich - neschopnosť zapojiť všetky subjekty do riešení - simplexné chápanie problematiky násilia - podcenenie existencie koordinácie politík - pomalé posilňovanie personálnej a finančnej podpory čiastkových politík - deformovanie verejnej mienky médiami - neschopnosť rýchleho odhaľovania násilia páchaného na deťoch - nedostatočná identifikácia regionálnych potrieb - inštitucionálne a systémové porušovanie práv dieťaťa v oblasti násilia na deťoch - zneužívanie fenoménu násilia na deťoch na riešenie rôznych medziludských konfliktov	- prepojenie čiastkových politík - inštitucionalizácia koordinácie politík - zavedenie nezávislého monitorovacieho orgánu - spracovanie a realizácia spoločných postupov a vzdelávacích aktivít všetkých sektorov - transparentná komunikačná stratégia pripravovaných postupov pre občiansku verejnosť - znalosť rozsiahlosti problému a priebežná aktualizácia prevalencie násilia na deťoch v rôznych oblastiach - poznanie efektivity systému a inštitucionálneho zabezpečenia na lokálnej úrovni

3. Hodnotenie obdobia implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím za obdobie od 1. marca 2014

3.1 Medzinárodné súvislosti

3.1.1. Organizácia Spojených národov

V roku 2016 Výbor OSN pre práva dieťaťa na svojom 72. zasadnutí prerokoval *Konsolidovanú tretiu, štvrtú a piatu periodickú správu Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa v Slovenskej republike*¹³, ktorá bola predložená v rámci monitorovacieho a hodnotiaceho mechanizmu predmetného dohovoru. Záujem Výboru OSN pre práva dieťaťa o oblasť ochrany detí pred násilím, vrátane inštitucionálneho násillia, a opatrenia prijímané v tomto smere zmluvnou stranou sa premietli aj do záverečných zistení a odporúčaní adresovaných Slovenskej republike. Aktualizácia Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím zohľadňuje časť odporúčaní Výboru OSN pre práva dieťaťa¹⁴ spadajúcich do rámca stratégie, a to kontinuitou časti úloh so zefektívnením mechanizmu ich plnenia a monitorovania, ako aj návrhom nových úloh. Niektoré odporúčania týkajúce sa problematiky násillia je vzhľadom k ich obsahu a zameraniu potrebné zohľadniť v iných národných politikách a strategických dokumentoch.

3.1.2. Rada Európy

V roku 2016 Slovenská republika zavŕšila proces ratifikácie *Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním*¹⁵ (Lanzarotský dohovor) a zároveň sa stala krajinou so stálym zastúpením vo *Výbore zmluvných strán Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním*¹⁶ (Lanzarotský výbor). Monitoring implementácie Lanzarotského dohovoru prebieha formou dotazníkov tematicky zameraných na aktuálne problematiky, ako aj interakciou zástupcov členských krajín priamo na zasadnutiach Lanzarotského výboru. Zároveň Lanzarotský výbor na svojich zasadnutiach prijíma materiály usmerňujúce zmluvné štáty v efektívnej implementácii Lanzarotského dohovoru v kontexte príslušných problematik. V tejto súvislosti aktualizácia Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím prostredníctvom tematicky zameraných, ako aj prierezových úloh reflektuje nové záväzky Slovenskej republiky stanovené článkami Lanzarotského dohovoru.

V roku 2016 bola tiež prijatá *Stratégia Rady Európy o právach dieťaťa na roky 2016 – 2021*¹⁷, ktorá je treťou stratégiou k právam dieťaťa na úrovni Rady Európy. Jednou z piatich

¹³ <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/konsolidovana-tretia-stvrta-piata-periodicka-sprava-slovenskej-republiky.pdf>

¹⁴ http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/crc_c_svk_co_3-5_24197_e_sk_preklad.pdf

¹⁵ http://detstvobeznasilia.gov.sk/wp-content/uploads/2016/03/LanzaroteConvention_svk.pdf

¹⁶ <http://www.coe.int/en/web/children/lanzarote-committee>

¹⁷ <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/strategia-rady-europy-pravach-dietata.pdf>

priorít stratégie je zabezpečiť život bez násilia pre všetky deti a to aj prostredníctvom podpory integrovaného prístupu k riešeniu problematiky násilia na deťoch.

3.2 Situácia v Slovenskej republike

3.2.1 Implementácia Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím

V období od prijatia Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím sa realizovala implementácia jej strategických cieľov prostredníctvom plnenia čiastkových úloh. Dôraz bol kladený predovšetkým na budovanie *národného koordinačného rámca pre riešenie problematiky násilia na deťoch* a tvorbu *metódy integrovaného a koordinovaného postupu na riešenie násilia páchaného na deťoch*.

Základnou výzvou v tejto oblasti bolo posilnenie koordinácie všetkých relevantných subjektov na miestnej úrovni. V roku 2015 bol spustený model miestnej koordinácie ochrany detí pred násilím (ďalej tiež „koordinačný model“) realizovaný prostredníctvom pravidelných koordinačných stretnutí participujúcich subjektov a koordinačných stretnutí k závažným prípadom násilia na deťoch (ďalej tiež „koordinačné stretnutia“). Úlohou koordinátora ochrany detí pred násilím boli poverení riaditelia odborov sociálnych vecí a rodiny úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej tiež „koordinátori“). Za územné obvody koordinácie boli určené územné obvody úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej tiež „územné obvody“). Procesný a obsahový rámec koordinačných stretnutí bol upravený v koordinačnej príručke *Koordinácia ochrany detí pred násilím*¹⁸.

Základné informácie o procese realizácie koordinačného modelu v rokoch 2015 a 2016 sú obsiahnuté v príslušných informáciách o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch predložených na rokovania vlády Slovenskej republiky¹⁹.

Uvedený koordinačný model treba vnímať ako základný nástroj inštitucionalizácie koordinácie, ktorý spustil formálne sieťovanie procesov a vytvoril priestor pre miestnu, ako aj centrálnu hĺbkovú analýzu fungovania systému ochrany detí pred násilím, zameranú na identifikáciu jeho hlavných nedostatkov a zároveň aj príležitostí na jeho optimalizáciu.

Za hlavné prínosy koordinačného modelu možno považovať:

- Vytvorenie komunikačného mechanizmu medzi dotknutými subjektmi
- Získanie/prehlbenie znalostí zapojených pracovníkov o úlohách a činnostiach

¹⁸ <http://detstvobeznasilia.gov.sk/wp-content/uploads/2015/09/Koordin%C3%A1cia-ochrany-det%C3%AD-pred-n%C3%A1sil%C3%ADm.pdf>

¹⁹ Informácia o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch (od 1. apríla 2014 do 31. marca 2015) <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=24775>
Informácia o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch (od 1. apríla 2015 do 31. marca 2016) <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=25679>
Informácia o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch (od 1. apríla 2016 do 31. marca 2017)

- jednotlivých subjektov
- Odstránenie niektorých prekážok miestnej spolupráce a súčinnosti
- Koordinovaná podpora realizácie národných kampaní na zvyšovanie povedomia o problematike násilia na deťoch na miestnej úrovni
- Zavedenie systému multidisciplinárneho vzdelávania v oblasti problematiky násilia na deťoch
- Podpora koordinovaného riešenia závažných prípadov násilia na deťoch (v zmysle koordinačnej príručky)

V rámci analýzy nedostatkov a príležitostí sa účastníci koordinačných stretnutí venovali najmä týmto oblastiam: prevencia a osveta, identifikácia násilia a odhaľovanie páchatel'a, práva maloletého poškodeného (procesné práva obete), práca s obeťou a jej rodinou, deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, zanedbávanie povinnej školskej dochádzky, vzdelávanie a štandardy, personálne a materiálne zabezpečenie subjektov a spolupráca a súčinnosť. Samotní pracovníci vidia nedostatky najmä v personálnom zabezpečení (významne vnímajú napr. nedostatok školských psychológov), zložitej spolupráci s rodinami (časté negatívne a obviňujúce postoje rodín, v ktorých je podozrenie na výskyt násilia) a nejednoznačné definície jednotlivých druhov a foriem násilia. Účastníci koordinačných stretnutí za najväčšie problémy vo svojich územných obvodoch považovali problémy súvisiace s chudobou, nezamestnanosťou a sociálnym vylúčením, zahrňujúce aj problematiku marginalizovaných komunit a problémy súvisiace so zlyhávajúcou identifikáciou, vyplývajúce najmä z nezáujmu okolia a prehliadania násilia. Potenciál vnímajú v širšom zapojení samosprávy, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, škôl a školských zariadení, vo vybudovaní výsluchových miestností pre prácu s maloletým poškodeným, v posilnení prevencie a identifikácie násilia, ako aj v posilňovaní personálnych kapacít.

Z hľadiska porovnania fungovania koordinačného modelu v jednotlivých územných obvodoch boli zrejme významné kvalitatívne aj kvantitatívne rozdiely, ktoré sa odrážali v štruktúre a počte zapojených subjektov, ako aj vo výstupoch koordinačných stretnutí. V nadväznosti na identifikované príležitosti možno za úspešné označiť koordinačné stretnutia, v rámci ktorých sa podarilo iniciovať súvisiace stretnutia so zástupcami škôl, samosprávy a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, prípadne ich vo väčšej miere zapájať do koordinačného modelu. Veľkým pozitívom boli aj iniciatívy smerujúce k zlepšeniu lokálnej prevencie či k získaniu lepšieho prehľadu o stave násilia v územnom obvode. Za neúspešné môžeme na druhej strane označiť tie koordinačné stretnutia, v rámci ktorých sa nepodarilo vo väčšej miere aktivizovať dotknuté subjekty, resp. tie, pri ktorých bol model realizovaný iba vo formálnej rovine. Veľká časť účastníkov takýchto stretnutí preferovala pri svojej práci zaužívané stereotypy, pričom u nich absentovala schopnosť kritického hodnotenia zaužívaných postupov a hľadania možnosti ich zefektívňovania. Účastníci takýchto koordinačných stretnutí neboli schopní proaktívne navrhovať a realizovať nové vlastné aktivity.

Ako jeden z hlavných faktorov limitujúcich vzájomnú spoluprácu možno vo všeobecnosti označiť nedostatočné znalosti o fungovaní iných subjektov. Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch v spolupráci s dotknutými

rezortmi v tejto súvislosti pripravilo metodický materiál *Subjekty v oblasti ochrany detí pred násilím – prehľad oprávnení a povinností*²⁰.

Je potrebné zdôrazniť, že pre napĺňanie potenciálu koordinácie má mimoriadny význam predovšetkým rola samotného koordinátora (významný vplyv má predovšetkým jeho angažovanosť, znalosť problematiky a koordinačné schopnosti). Úloha koordinátorov v úvodných fázach koordinácie mala byť predovšetkým podporná (organizácia koordinačných stretnutí, facilitácia priebehu). Je však zrejmé, že práve koordinátori úspešných koordinačných stretnutí mali zásadný podiel na formovaní procesov a realizácii súvisiacich aktivít. Veľký význam v tomto smere zohrala aktívna komunikácia koordinátorov s participujúcimi subjektmi a pracovníkmi, ktorá výrazne prekračovala rozmer organizovania koordinačných stretnutí.

V súvislosti s koordináciou sa ako mimoriadne prínosný ukázal systém spoločného multidisciplinárneho vzdelávania, v rámci ktorého si účastníci osvojujú nielen vedomosti o školenej problematike, ale zároveň majú vytvorený priestor na vzájomne sieťovanie, odovzdávanie si skúseností a precvičovanie schopností kooperácie a spolupráce. Multidisciplinárne školenia zamerané na predchádzanie sekundárnej viktimizácii a na identifikáciu syndrómu CAN, ako aj následnú intervenciu, boli realizované v rámci všetkých územných obvodov. Informácie o procese realizácie multidisciplinárnych školení v rokoch 2015 a 2016 sú obsiahnuté v príslušných informáciách o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch predložených na rokovania vlády Slovenskej republiky²¹.

Počas obdobia implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím bol veľký dôraz kladený aj na zvyšovanie povedomia o problematike násilia na deťoch. Národné koordinačné stredisko v tejto súvislosti vytvorilo webovú stránku www.detstvobeznasilia.gov.sk, ktorá má ambíciu slúžiť ako základný informačný kanál poskytujúci informácie súvisiace s problematikou násilia na deťoch pre odbornú a dospelú laickú verejnosť a v neposlednom rade aj pre samotné deti. Informácie o problematike násilia na deťoch priebežne uverejňovali aj ďalšie webové stránky (napr. webová stránka Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu SR www.bezpre.sk).

V období implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím boli tiež realizované viaceré kampane. Pri realizácii kampaní Národné koordinačné stredisko pre

²⁰ <http://detstvobeznasilia.gov.sk/wp-content/uploads/2016/01/Subjekty-p%C3%B4sobiace-v-oblasti-ochrany-det%C3%AD-pred-n%C3%A1sil%C3%ADm-%E2%80%93-Preh%C4%BEdad-opr%C3%A1vnen%C3%AD-povinnos%C3%AD.pdf>

²¹ Informácia o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch (od 1. apríla 2015 do 31. marca 2016) <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=25679>
Informácia o napĺňaní strategických cieľov Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím a o činnosti Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch (od 1. apríla 2016 do 31. marca 2017)

riešenie problematiky násilia na deťoch spolupracovalo s príslušnými subjektmi štátnej správy (subjekty miestnej štátnej správy sa napr. významne podieľali na šírení printových materiálov), ako aj mimovládny organizáciami (predovšetkým OZ IPčko a Centrum Slniečko, n.o.). Okrem klasických nástrojov kampane (televízne a rozhlasové spoty, printové materiály a propagačné predmety) boli využívané predovšetkým online kampane (Google, Youtube a Facebook), ktoré prostredníctvom nástrojov pokročilého cielenia reklám zabezpečovali významné zvyšovanie podielu návštevnosti webovej stránky www.detstvobeznasilia.gov.sk a ďalších súvisiacich komunikačných kanálov²² vybranou cieľovou skupinou. V súvislosti s online kampaňami bola tiež vytvorená náučno-informačná aplikácia Cesta hrdinov²³.

Ako efektívny nástroj komunikácie s deťmi, ako aj pedagogickými a odbornými pracovníkmi, sa ukázala súťaž pre školy²⁴ zrealizovaná na prelome rokov 2015 a 2016. V rámci zvyšovania povedomia boli realizované aj ďalšie aktivity (konferencie, diskusie a akcie pre verejnosť). V rámci národných kampaní tiež boli podporované kampane Rady Európy²⁵ a Europolu²⁶. Viac informácií o súvisiacich aktivitách je dostupných na www.detstvobeznasilia.gov.sk a profile Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch na sociálnej sieti Facebook.

K inštitucionálnemu posilňovaniu práv detí ohrozených násilím v období implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím prispelo aj množstvo súvisiacich legislatívnych zmien. Medzi najvýznamnejšie patria:

- Legislatívne zadefinovanie záujmu dieťaťa ako prvoradého hľadiska pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú v čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zriadenie inštitútu Komiséra pre deti zákonom č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vytvorenie legislatívnych nástrojov na preverenie podozrenia na ohrozenie života, zdravia a podozrenia z neľudského alebo zlého zaobchádzania s dieťaťom v prípadoch, kedy nemožno z dostupných zdrojov a vzhľadom na nespolupracujúceho zákonného zástupcu preveriť stav dieťaťa v zákone č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 93f)
- Zadefinovanie priestupku voči blízkej a zverenej osobe (§ 49 písm. e) zákona o priestupkoch) a zavedenie špeciálnej recidívy umožňujúcej stíhanie opakovaného spáchania takéhoto priestupku ako trestného činu týrania blízkej a zverenej osoby

²²<https://www.youtube.com/channel/UCeXGZsCQuf0ewGJDRuHOV0A>,

<https://www.facebook.com/NKSpreRPNnD?fref=ts>

²³<http://detstvobeznasilia.gov.sk/index.php/cesta-hrdinov-nova-aplikacia-pre-deti/>

²⁴<http://detstvobeznasilia.gov.sk/index.php/vyhercovia-sutaze-na-vylete-v-bratislave/>

²⁵<http://detstvobeznasilia.gov.sk/index.php/18-november-europsky-den-ochrany-deti-pred-sexualnym-vykoristovanim-a-sexualnym-zneužívanim/>

²⁶<http://detstvobeznasilia.gov.sk/index.php/sexualne-zneužívanie-deti-online/>

(§ 208 Trestného zákona) a s tým súvisiaca zmena skutkovej podstaty tohto trestného činu podmienená potrebou zabezpečenia širšej a vymožitelnosti ochrany obetí týrania a potrestania páchatel'a

- Predĺženie zákazu vstupu osoby dopúšťajúcej sa násilia na členovi domácnosti do obydli'a na 10 dní (§ 27a zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov)

V súvislosti s ochranou detských práv, ako aj problematikou ochrany detí pred násilím, boli prijaté aj ďalšie legislatívne zmeny.²⁷

V období implementácie bol tiež kladený dôraz na rozširovanie systému zberu a analýzy dát:

- Rozšírenie okruhu vyhodnocovaných dát v rámci výkazov Policajného zboru
- Rozšírenie okruhu vyhodnocovaných dát v rámci výkazov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
- Rozšírenie štatistického listu „T“ Ministerstva spravodlivosti SR o ďalšie údaje o maloletých osobách poškodených trestnými činmi
- Legislatívne rozšírenie centrálného registra vo vzťahu k osobným údajom detí, žiakov a poslucháčov o informácie o porušení práv týkajúcich sa ochrany proti fyzickému, psychickému a sexuálnemu násiliu – § 157 ods. 3 písm. a) bod 21 Zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Legislatívne rozšírenie hlásení do národného zdravotného registra osôb s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie a osôb, na ktorých bolo páchané násilie, ktoré boli vykazované poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti Národnému centru zdravotníckych informácií

V predmetnom období boli realizované niektoré výskumné úlohy:

- Skúmanie systému ochrany detí pred násilím – výstup z expertných skupinových stretnutí²⁸
- Stanovenie dlhodobého plánu výskumu v oblasti problematiky násilia na deťoch
- Výskum prevalencie násilia páchaného na deťoch realizovaný v prvej polovici roka 2017

V rámci prípravy návrhu aktualizácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím sú pri jednotlivých úlohách navrhnuté merateľné ukazovatele plnenia. Merateľné ukazovatele predstavujú nástroj hodnotenia pokroku v plnení jednotlivých úloh a strategických cieľov. Merateľné ukazovatele je potrebné posudzovať a interpretovať:

²⁷ <http://detstvobeznasilia.gov.sk/index.php/legislativne-zmeny/>

²⁸ http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2015/Fico/nks_maltreatment_final_gov_version_18_8_2015.pdf

- vo vzájomnej korelácii (napr. počet aktivít kampane a počet detí, ktoré využili služby národnej linky)
- v kontexte získaných administratívnych dát (napr. dopad využívania zriadených vyluchových miestností na objasnenosť súvisiacich trestných činov)
- v kontexte dát získaných prostredníctvom výskumov (napr. dopad realizovaných programov primárnej a sekundárnej prevencie na prevalenciu násilia na deťoch).

3.2.2 Čiastkové výstupy výskumu prevalence násilia na deťoch realizovanom v roku 2017 a vybrané štatistické dáta

V súlade s dlhodobým plánom výskumu v oblasti problematiky násilia na deťoch zrealizoval v roku 2017 Inštitút pre výskum práce a rodiny v spolupráci s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie výskum prevalence násilia páchaného na deťoch (ďalej tiež „výskum“). Cieľom výskumu bolo zistiť, ako sú v detskej populácii 8. a 9. ročníkov a korešpondujúcich ročníkov osemročných gymnázií rozšírené formy zanedbávania, psychického, fyzického a sexuálneho násilia. **Do výskumu sa celkovo zapojilo 2 856 žiakov, z toho 49,3% chlapcov a 50,7% dievčat. Vzhľadom na kvalitu a objem vzorky možno vo vzťahu k celkovej populácii detí/žiakov 8. a 9. ročníka hovoriť o 95% spoľahlivosti získaných údajov.**

Základný súbor tvorilo 1 560 štátnych, súkromných a cirkevných základných škôl a osemročných gymnázií s celkovým počtom 4 560 tried a 84 962 žiakov v školskom roku 2016/2017 (toto je populácia, na ktorú je možné zovšeobecňovať výsledky vo vzorke (pozri interval spoľahlivosti). Stanovenie vzorky spočívalo vo výbere škôl, ktoré by svojím zložením zabezpečili reprezentatívnu vzorku 3 300 žiakov 8. a 9. ročníka základných škôl a 3. a 4. ročníka osemročných gymnázií, reflektujúc reprezentatívnosť jednotlivých krajov a populáciu žiakov (vrátane žiakov škôl s vyučovacím jazykom maďarským). Konkrétny výber škôl a tried bol realizovaný náhodným výberom, pričom v rámci školy dotazník vyplňala vždy jedna trieda.

Z hľadiska návratnosti bolo spracovaných 2 856 dotazníkov zo 175 škôl (počet škôl zahŕňa aj školy, ktoré boli oslovené ako náhradné v prípade, že pôvodne oslovená škola sa odmietla zapojiť alebo nereagovala).

V záujme získania čo najvalidnejších výpovedí boli školám zaslané inštruktážne listy, podľa ktorých sa pri administrovaní dotazníkov mali riadiť. V inštruktážnom liste bol popísaný návod, v akej triede a koľkým žiakom dotazníky rozdať, spolu s predpokladaným časom vyplňania. Pre pedagógov bol pripravený príklad, ako sa prihovoriť deťom pred vyplňaním dotazníkov tak, aby boli vopred oboznámené s predmetom a cieľmi zisťovania. Zároveň bol kladený dôraz na zabezpečenie vhodných podmienok pri vyplňaní (rešpektovanie osobného tempa žiaka, zabezpečenie anonymity výpovedí, oboznámenie výchovného poradcu na škole). Ku každému dotazníku bol pridaný list pomoci, na ktorom boli uvedené čísla, organizácie a webové adresy venujúce sa problematike násilia páchaného na deťoch. Deti tiež dostali obálky s inštrukciou, aby vyplnený dotazník do nich najskôr vložili a až po zalepení odovzdali pedagógovi.

Štruktúra dotazníka a vyhodnocovanie čiastkových výstupov (skúmanie prítomnosti foriem násilia a ich okolností) sa oproti predchádzajúcemu výskumu zmenila. V tematických okruhoch boli situácie definované jednoznačne. Pri vyhodnocovaní sa nekládol dôraz na periodicitu konaní, ktoré môžeme subsumovať pod niektorú formu násilia, a to vzhľadom na možné závažné dôsledky každého jedného prípadu bez ohľadu na to, či sa tento opakoval alebo nie.

Cieľom výskumu bolo zistiť prevalenciu násilia na deťoch 8./9. ročníkov. Výskum popisuje regionálne rozloženie násilia spolu s identifikovaním faktorov, ktoré môžu riziko konfrontácie s vážnym fyzickým a sexuálnym násilím zvyšovať.

Jednou z ťažkostí realizácie empirických prieskumov je v tejto oblasti absencia univerzálnej definície násilia pre možnosti merania. Ak je násilie vymedzené príliš úzko, môže prísť k chybe, kedy za násilné nepovažujeme prejavy mimo vymedzeného rozsahu, hoci ich dieťa pozná. Ak je definované príliš široko, umožňuje to posúdenie každého prípadu individuálne. Prítomnou však zostáva hrozba mylného vyhodnotenia násilia tam, kde v skutočnosti nie je (Ammerman, Hersen, 1990).

V Článku 19 Dohovoru OSN o právach dieťaťa sa násilie vymedzuje ako:

„Všetky formy telesného alebo duševného násilia, ubližovania, zneužívania, zanedbávania alebo nedbanlivého zaobchádzania, trýznenia alebo vykorisťovania, vrátane sexuálneho zneužívania.“

Vo všeobecnom komentári OSN č.13, vypracovanom ako právna analýza k Článku 19 sa špecifickejšie rozlišujú štyri formy násilia):

„...pod fyzickým násilím sa rozumie akákoľvek forma telesných trestov, formy mučenia, krutého, neľudského, ponižujúceho zaobchádzania, fyzické šikanovanie, týranie zo strany dospelých alebo detí.“

„...psychické násilie je definované ako všetky podoby pretrvávajúcich deformujúcich psychických interakcií s dieťaťom: dávanie dieťaťu na vedomie, že je bezcenné alebo dobré iba na to, aby plnilo potreby iných, strašenie, terorizovanie, vyhrážanie sa, vykorisťovanie a vydieranie, zavrhovanie a odmietanie, ignorovanie a odopieranie citovej odozvy, zanedbávanie duševného zdravia, zdravotných a vzdelávacích potrieb, urážky, vystavovanie domácejmu násiliu, zatváranie do samotiek a izolácií.“

„...sexuálne zneužívanie zahŕňa akúkoľvek sexuálnu aktivitu vykonávanú dospelým na dieťaťu, pred ktorou dieťa chráni trestný zákon. Sexuálne činnosti dieťaťa zamerané na iné dieťa sa považujú za zneužívanie, ak je dieťa (páchateľ) výrazne staršie než jeho obeť, alebo ak použije silu, hrozbu alebo iné nátlakové prostriedky. Sexuálne činnosti medzi deťmi sa nepovažujú za sexuálne zneužívanie, ak deti prekročia vekový limit stanovený zmluvnou stranou dohovoru na konsenzuálne sexuálne aktivity. Sexuálne zneužívanie a vykorisťovanie zahŕňa podnietenie alebo donútenie dieťaťa, aby sa zapojilo do nezákonnej alebo psychicky škodlivej sexuálnej činnosti, komerčné sexuálne vykorisťovanie detí, využívanie detí v zvukových alebo obrazových záznamoch zneužívania detí; detskú prostitúciu...“

„...zanedbávanie znamená neplnenie telesných a psychologických potrieb dieťaťa, zanedbávanie ochrany dieťaťa pred nebezpečenstvom alebo nezaregistrovanie dieťaťa u lekára, na matrike alebo na iných predpísaných miestach, či nezaistenie poskytovania služieb (zdravotných alebo iných), ktoré osoba zodpovedná za starostlivosť o dieťa mohla zaobstarat', vedela o nich a mala k nim prístup...“

Aj keď sú pre empirické účely v mnohom nejednoznačné, kritéria vo všeobecnom komentári OSN slúžili ako podklad pre stanovenie tridsaťdva výrokov, pomocou ktorých výskum násilné prejavy meral.

Pod závažným fyzickým násilím rozumieme taký typ konfrontácie zo strany rodiča, dospelaj osoby, ktorá mala v domácom prostredí dieťaťa za priamy následok zranenia v podobe: veľká modrina, väčší škrabanec, monokel, poškodenie genitálií, spodnej časti brucha, bezvedomie, stratu vedomia, psychická trauma (depresie/úzkosti). U voľne vypísaných zranení išlo o: rozbitú hlavu, krvácanie z nosa, rozťatú bradu, zlomeninu (ruka, noha, prsty), opuchnutú nohu a popálenie.

Za závažné sexuálne násilie sa považuje nútenie/manipulovanie alebo konfrontáciu k dotykovej forme sexuálneho kontaktu zo strany akejkoľvek osoby a v akomkoľvek prostredí. Do tejto skupiny boli zaradené deti, ktoré uviedli skúsenosť s niektorým z jedenástich prejavov s výnimkou: „iba“ urážanie, či poznámok dotýkajúcich sa postavy alebo vzhľadu“. Ak dieťa uviedlo iba tento jeden prejav, tak bolo zaradené mimo závažnú skupinu. Akékoľvek ďalšie kombinácie iných kladných odpovedí znamenali závažnú sexuálnu konfrontáciu.

V súvislosti s definičnými kritériami závažného násillia treba uviesť, že agresívne konanie je často skryté, rafinované, môže mať latentnú podobu a nemusí sa prejavovať fyzickými zraneniami. Nezachytávame preto situácie, kedy závažné fyzické násilie nezanecháva zranenia alebo ak u závažného sexuálneho násillia neprichádza ku kontaktnej forme.

V súvislosti so zanedbávaním boli skúmané štyri prejavy. Na základe kladných odpovedí respondentov možno hovoriť o príčinnej súvislosti medzi vedomým (vo väčšine prípadov tiež úmyselným) konaním/opomenutím povinnosti rodiča (resp. osoby, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti) a negatívnym dôsledkom na dieťa, teda konaním/opomenutím, ktorým rodič priamo zanedbáva dieťa (neplní svoje základné povinnosti spočívajúce v sústavnej a dôslednej starostlivosti o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývin maloletého dieťaťa).

Celkovo 10,6 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že zažilo minimálne raz niektorú zo situácií uvedených v tabuľke č. 1.

Tabuľka č. 1 – Zanedbávanie

Skúmané situácie/kladené otázky		počet detí 8. a 9. ročníkov, ktorým sa tak už niekedy stalo	% detí 8. a 9. ročníkov, ktorým sa tak už niekedy stalo
1.	Nechodíš na preventívne lekárske prehliadky k zubárovi a všeobecnému lekárovi	138	4,9
2.	Nachádzala sa niekedy u vás doma dospelá osoba, ktorá ťa fyzicky ohrozovala a preto si proti svojej vôli musel/a utiecť z domu preč?	99	3,5
3.	Hľadal/hľadala si niekedy telefonicky alebo prostredníctvom iných ľudí svojich rodičov, pretože si ostal/a viac dní doma bez dozoru a nevedel/a si, kde sa nachádzajú?	94	3,3
4.	Musel/a si sa niekedy o seba postarať sám/sama, pretože rodičia boli pod vplyvom alkoholu alebo tvrdých drog?	78	2,7

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť skúsenosť s viacerými situáciami.

V súvislosti s psychickým násilím bolo položených päť otázok týkajúcich sa konaní spočívajúcich v psychickom nátlaku, vydieraní, vyhrážaní sa, neprimeranom obmedzovaní, hrubom správaní a ponižovaní vyskytujúcich sa v domácom prostredí. **Celkovo 33,3 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že minimálne raz zažilo niektorú z uvedených situácií uvedených v tabuľke č. 2.**

Tabuľka č. 2 – Psychické násilie

Skúmané situácie		počet detí 8. a 9. ročníkov, ktorým sa tak už niekedy stalo	% detí 8. a 9. ročníkov, ktorým sa tak už niekedy stalo
1.	slovné urážanie, nadávanie, ponižovanie	616	22,2
2.	trestanie odmietaním sa rozprávať	468	16,7
3.	vyhrážanie sa, že dieťa opustia	202	7,2
4.	zamykanie v izbe za trest	178	6,4
5.	odopieranie jedla, až dieťa ostalo hladné	84	3,0

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť skúsenosť s viacerými situáciami.

V súvislosti s problematikou fyzického násillia je časťou odbornej verejnosti dlhodobo diskutovaná otázka akceptovateľnosti využívania tzv. „telesných trestov“. Explicitný zákaz telesných trestov je zákonom definovaný vo výchove a vzdelávaní a v rámci výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (teda napr. v zariadeniach SPODaSK). V zmysle § 30 ods. 3 Zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov „Rodičia majú právo použiť pri výchove dieťaťa primerané výchovné prostriedky tak, aby nebolo ohrozené zdravie, dôstojnosť, duševný, telesný a citový vývin dieťaťa“. Výbor OSN pre práva dieťaťa, ktorý uvedené ustanovenie zákona o rodine považuje za nedostatočné, Slovenskej republike opakovane odporučil výslovne zakázať telesné tresty v domácom prostredí²⁹, odvolávajúc sa najmä na Všeobecný komentár č. 8 o práve detí na ochranu pred telesnými trestami³⁰. Prijaté znenie Celoštátnej stratégie ochrany

²⁹ Odporúčanie č. 27 Záverečných odporúčaní ku Konsolidovanej tretej, štvrtej a piatej periodickej správe Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa

³⁰ Výbor OSN pre práva dieťaťa definuje „telesné“ alebo „fyzické“ trestanie ako akékoľvek trestanie, počas ktorého sa používa fyzická sila a ktorého úlohou je zapríčiniť určitý stupeň bolesti alebo nepohodlia, bez ohľadu

a podpory ľudských práv v Slovenskej republike je v negatívnom vymedzení pojmu „násilie“ konzistentné s citovaným ustanovením zákona o rodine: „Pre účely stratégie a aplikačnej praxe sa za násilie nepovažuje použitie primeraného výchovného prostriedku, ktorý použije pri výchove dieťaťa rodič, ak jeho použitím nie je ohrozené zdravie, dôstojnosť, duševný, telesný a citový vývin dieťaťa“.

V tabuľke č. 3 je vyjadrené, koľko detí sa minimálne raz stretlo s nejakou formou „telesnej intervencie“ (pod pojem telesná intervencia sú v tomto prípade zahrnuté aj prejavy závažného fyzického násillia). **Celkovo 62,4 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že minimálne raz zažilo niektorú zo situácií uvedených v tabuľke č. 3.**

Tabuľka č. 3 – Telesné intervencie

Skúmané situácie (domáce prostredie)		počet detí 8. a 9. ročníkov, ktorým sa tak už niekedy stalo	% detí 8. a 9. ročníkov, ktorým sa tak už niekedy stalo
1.	udretie po zadku	1 477	52,5
2.	udretie po hlave	843	30,0
3.	bitka	397	14,1
4.	ťahanie za vlasy	317	11,3
5.	kľáčanie na kolenách na príkaz	222	7,9
6.	trasenie, lomcovanie, ťahanie	212	7,5
7.	kopnutie nohou	171	6,1
8.	udretie pri hádke rodičov	125	4,4
9.	udretie pri bránení rodiča pri hádke	108	3,8
10.	zámerné popálenie cigaretou/iným predmetom	52	1,8
11.	dusenie rukami alebo vankúšom	36	1,3

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť skúsenosť s viacerými situáciami.

V rámci výskumu bolo tiež zisťované, koľko detí zo skúmanej vzorky malo v dôsledku situácií uvedených v tabuľke č. 3 skúsenosť s niektorým z nižšie uvedených závažnejších následkov. **Celkovo 9 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že pocíťovalo niektorý z uvedených závažnejších následkov uvedených v tabuľke č. 4.** Toto číslo je však potrebné vnímať v kontexte faktu, že následok (napr. psychickú traumu) vyhodnocovalo samotné dieťa. Zároveň treba zohľadniť skutočnosť, že aj niektoré deti (4,1 % z celej vzorky), ktoré boli vystavené vážnym fyzickým útokom (udretie pri hádke rodičov, udretie pri bránení rodiča pri hádke, zámerné popálenie cigaretou/iným predmetom, dusenie rukami vankúšom) neuvádzali závažnejší následok takéhoto konania. **Malú modrinu a/alebo škrabanec ako jediný následok situácií uvedených v tabuľke 3 uviedlo ďalších 14,9 % detí zo skúmanej vzorky. Telesnú intervenciu bez uvedenia následku (zranenia) uviedlo 38,4 % detí.**

Tabuľka č. 4 – Fyzické násilie so závažnejším následkom

Skúmané závažnejšie následky (domáce prostredie)	počet detí, ktoré uviedli	% detí, ktoré uviedli
--	---------------------------	-----------------------

na jeho miernosť. Väčšinou takéto konanie zahŕňa údery (fackovanie, capnutie po tele, bitie) detí rukou alebo nástrojom – bičom, palicou, opaskom, topánkou, varechou atď., ale môže zahŕňať napr. aj kopanie, trasenie alebo sácanie, škriabanie, štipanie, hryzenie, trhanie vlasov alebo ťahanie za uši, nútenie detí zotrvať v nepohodlných polohách, pálenie, oparenie alebo nútenie prehltnutiu (napr. štipľavého korenia alebo umývanie vnútra úst mydlom). Z pohľadu Výboru je telesné trestanie za každých okolností ponižujúce. Okrem zmienených foriem existujú aj ďalšie netelesné formy trestania, ktoré sú však rovnako kruté a ponižujúce teda sú v rozpore s Dohovorom. Sem patria tresty, ktoré dieťa znevažujú, ponižujú, degradujú, nútia ho obetovať sa, zastráňujú, strašia alebo ho zosmiešňujú.

		dané zranenie	dané zranenie
1.	psychická trauma (depresie/úzkosti)	187	6,5
2.	veľká modrina, škrabanec	80	2,8
3.	iné zranenie	34	1,1
4.	poškodenie genitálií/ spodnej časti brucha	21	0,7
5.	bezvedomie/ strata vedomia	19	0,6

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť skúsenosť s viacerými následkami a mohli uviesť (opísať) iný ako preddefinovaný následok.

V tabuľke č. 5 je uvedené, koho deti označili ako osobu, ktorá sa najčastejšie dopúšťala fyzického násillia so závažnejším následkom.

Tabuľka č. 5 – Osoby dopúšťajúce sa fyzického násillia

Osoby, ktoré sa dopustili konania		86,7% detí zo závažnejším následkom uviedlo osobu/osoby zaradenú do niektorej zo skupín (222 detí)	
		počet detí, ktoré uviedli danú skupinu osôb	% detí, ktoré uviedli danú skupinu osôb
1.	rodič (mama, otec)	196	88,3
2.	iný/á príbuzný/á (teta, ujo, plnoletý súrodenec, nevlastný rodič)	57	25,7
3.	starý rodič (dedko, babka)	48	15,1
4.	náhradný/profesionálny rodič	7	3,2
5.	spolužiak/čka, kamarát/ka, priateľ/ka (spontánne identifikované deťmi)	9	4,1
6.	iný dospelý doma	1	0,5

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť viacero osôb a mohli uviesť (opísať) inú ako preddefinovanú osobu.

Skutočnosť, že bola v aspoň jednom prípade fyzického násillia so závažnejším následkom osoba dopúšťajúca sa násillia pod vplyvom alkoholu a/alebo drog uviedlo takmer 30% detí, ktoré boli konfrontované s fyzickým násillím. Pre porovnanie – v skupine ktorá uviedla telesnú intervenciu bez uvedenia následku (zranenia) takúto skutočnosť uviedlo 6% detí.

V súvislosti s pojmom „násillie na deťoch“ (psychické a fyzické násillie páchané zo strany blízkych osôb) sa tiež často skloňuje pojem „týranie“. Ten treba interpretovať predovšetkým z hľadiska znenia skutkovej podstaty trestného činu „týranie blízkej a zverenej osoby“. Na naplnenie znakov príslušnej skutkovej podstaty však musia byť splnené viaceré podmienky. Pod legislatívny pojem *týranie* môžeme zaradiť významne menšiu množinu prípadov ako pod pojem fyzické a psychické násillie.

V tabuľke č. 6 sú uvedené počty prípadov týrania blízkej a zverenej osoby, ktoré v rokoch 2014 – 2016 vyšetroval/zaznamenal Policajný zbor SR³¹.

³¹ Štatistika kriminality v Slovenskej republike <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

Tabuľka č. 6 – Týranie blízkej a zverenej osoby

Týranie blízkej a zverenej osoby	2014	2015	2016
Počet prípadov	55	57	96
Objasnenosť (%)	38	39	25

Prípadosm sexuálneho násilia, a síce **situáciám skúmaným v dotazníku, ktoré možno v rámci definičných rámcov Dohovoru Rady Európy na ochranu detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (Lanzarotského dohovoru) a vymedzení skutkových podstat súvisiacich trestných činov definovaných v Trestnom zákone vo väčšine prípadov kvalifikovať ako sexuálne zneužívanie a/alebo sexuálne vykorisťovanie, resp. ďalšie formy sexuálneho násilia** (sexuálny styk, manipulácia s pohlavnými orgánmi, aktívne a pasívne intímne dotyky, fotenie v nahých polohách, sexuálne aktivity za peniaze, sledovaniu sexuálneho styku, nútené odhaľovanie, nútenie pozerat' sa na inú nahú osobu), **vrátane trestných činov v štádiu pokusu (napr. dieťa bolo nútené k určitému konaniu, ku jeho realizácii však neprišlo), bolo podľa odpovedí detí zo skúmanej vzorky celkovo minimálne raz vystavených 3,3% respondentov.** Uvedené situácie nezahŕňali dobrovoľné sexuálne aktivity medzi neplnoletými osobami, ktoré by za určitých okolností mohli byť v zmysle Trestného zákona kvalifikované ako sexuálne zneužívanie. Skúmané situácie tiež nemuseli pokryť všetky prípady „dobrovoľných“ sexuálnych aktivít medzi deťmi a plnoletými osobami. **Z tohto dôvodu uvedený výsledok možno interpretovať ako spodnú hranicu prevalence sexuálneho násilia v skúmanej vzorke.** Celkovo 24,7 % detí zo skúmanej vzorky uviedlo, že sa minimálne raz stretlo s urážaním a poznámkami o svojej postave a vzhľade.

V tabuľke č. 7 je uvedené, koho deti označili ako osobu, ktorá sa najčastejšie dopúšťala sexuálneho násilia. V porovnaní s fyzickým násilím so závažnejším následkom uvádzali deti osoby dopúšťajúce sa násilia zriedkavejšie. Takmer polovica detí, ktorá sa stretla so situáciou sexuálneho násilia neuviedla žiadnu osobu.

Tabuľka č. 7 – Osoby dopúšťajúce sa sexuálneho násilia

Osoby, ktoré sa dopustili sexuálneho násilia	Sexuálne násilie (93 detí)	
	55,9% z detí v skupine vystavenej sexuálnemu násiliu uviedlo osobu/osoby zaradenú do niektorej zo skupín (52 detí)	
	počet detí, ktoré uviedli danú skupinu osôb	% detí, ktoré uviedli danú skupinu osôb
rodič (mama, otec)	19	36,5
spolužiak/čka, kamarát/ka, priateľ/ka (spontánne identifikované deťmi)	18	34,6
iný/á príbuzný/á (teta, ujo, plnoletý súrodenec, nevlastný rodič)	18	34,6
iná dospelá osoba doma	9	17,3
starý rodič (dedko, babka)	8	15,4
náhradný/profesionálny rodič	2	3,8

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť viacero osôb a mohli uviesť (opísať) inú ako preddefinovanú osobu.

V tabuľke č. 8 sú uvedené prostredia, v ktorých sa podľa vyjadrení detí zo skúmanej vzorky sexuálne násilie udialo.

Tabuľka 8 – Prostredia, v ktorých dochádzalo k sexuálnemu násiliu

Prostredia, v ktorých došlo k sexuálnemu násiliu		72% z detí v skupine vystavenej sexuálnemu násiliu uviedlo prostredie, v ktorom sa to udialo (67 detí)	
		počet detí, ktoré uviedli dané prostredie	% detí, ktoré uviedli dané prostredie
1.	internet (Facebook, Twitter, Skype, chat)	33	49,3
2.	doma, kde dieťa býva so svojimi rodičmi	21	31,3
3.	škola	19	28,4
4.	blízke okolie školy	19	28,4
5.	blízko okolia domu/bytu, kde dieťa býva	15	22,4
6.	na chate	13	19,4
7.	vonku, na ihrisku, v parku, na tréningu, v ambulancii, v prírode (kategória Iné)	12	17,9
8.	v byte starých rodičov		13,4
9.	v byte uja/tety		13,4

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť viacero prostredí a mohli uviesť (opísať) iné ako preddefinované prostredie.

V tabuľke č. 9 sú uvedené počty prípadov sexuálneho zneužívania (§201 a §202 Trestného zákona), ktoré v rokoch 2014 - 2016 vyšetroval/zaznamenal Policajný zbor SR³².

Tabuľka č. 9 – Sexuálne zneužívanie

Sexuálne zneužívanie	2014		2015		2016	
	Zverenej osoby	Inej osoby	Zverenej osoby	Inej osoby	Zverenej osoby	Inej osoby
Počet prípadov	8	520	14	454	22	485
Objasnenosť (%)	50	86	64	86	45	83

Výskum sa tiež zamerlal na niektoré druhy násillia/nevhodného správania v prostredí školy (Tabuľka č. 10). Celkovo 57% detí uviedlo aspoň jednu zo situácií nevhodného správania zo strany spolužiakov. Zo strany zamestnancov malo skúsenosť s aspoň jedným prejavom 18,6% detí.

Tabuľka č.10 – Nevhodné správanie v prostredí školy

Skúmané situácie/kladené otázky		detí vystavené násiliu v prostredí školy			
		zo strany zamestnancov školy		zo strany spolužiakov	
		počet detí	% detí	počet detí	% detí
1.	vysmievanie, nadávanie, urážky, ponižovanie	449	16,0	1497	53,4
2.	udretie/kopnutie nohou/bitka/iné fyzické napadnutie	194	6,9	702	25,1
3.	sexuálne obťažovanie	110	3,9	145	5,2

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť skúsenosť s viacerými situáciami.

Z realizovaného výskumu vyplýva, že iba **24% detí zo skúmanej vzorky, ktoré boli vystavené situáciám zanedbávania (tabuľka č. 1), situáciám psychického násillia**

³² Štatistika kriminality v Slovenskej republike <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

(tabuľka č. 2), situáciám fyzického násilia so závažnejším následkom (tabuľka č. 4) a situáciám sexuálneho násilia uviedlo, že sa s týmto problémom zdôverili inej osobe. Tabuľka č. 11 uvádza, na koho sa deti v skúmanej vzorke v prípade násilia najčastejšie obrátili a v akej miere im zo strany osôb/inštitúcií, na ktoré sa obrátili, skutočne bola poskytnutá pomoc.

Tabuľka č. 11 – Hľadanie pomoci

Skúmané situácie/kladené otázky	Deti, ktoré boli vystavené zanedbávaniu (tabuľka č. 1), psychickému násiliu (tabuľka č. 2), fyzickému násiliu so závažnejším následkom (tabuľka č. 4) a sexuálnemu násiliu	
	počet detí, ktoré sa zdôverili nejakej osobe 24% (277 detí)	
	% detí, ktoré uviedli, že sa zdôverili danej osobe	% detí, ktoré uviedli, že im osoba, ktorej sa zdôverili aj pomohla
kamarát/kamarátka	62,1	84,8
mama	43,3	100
spolužiak/spolužiačka	33,6	72,2
otec	17,7	77,8
starí rodičia (babka/dedko)	17,0	81,8
sestra	16,6	74,4
brat	13,7	55,6
niekto zo širšej rodiny (ujo, teta)	9,4	52,0
učiteľ/učiteľka	7,2	52,6
psychológ/linka dôvery	6,1	68,8
policajt/policajtka	5,8	50,0
sused/susedka	5,4	23,1
sociálny/a pracovník/čka	4,3	45,5
školský/á psychológ/ička	4,3	50,0
výchovný/á poradca/kyňa	3,6	50,0

Poznámka: Respondenti/ky mohli uviesť viacero osôb a mohli uviesť (opísať) inú ako preddefinovanú osobu.

Z hľadiska pohlavia boli s ohľadom na odpovede v dotazníkoch jednotlivým formám násilia v skúmanej vzorke vystavené vo väčšej miere dievčatá ako chlapci (tabuľka č. 12). Tabuľky zahŕňajú tie deti, ktoré v dotazníku uviedli svoje pohlavie.

Tabuľka č. 12 – Pohlavie a štyri formy násilia

Pohlavie	vystavenie prejavom zanedbávania		vystavenie prejavom psychického násilia		vystavenie prejavom fyzického násilia so závažnejším následkom		vystavenie prejavom sexuálneho násilia	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
chlapci	157	11,4	393	28,6	96	7,0	35	2,6
dievčatá	182	12,9	535	37,8	148	10,5	55	3,9

Z hľadiska zdravotného stavu boli v skúmanej vzorke vystavené násiliu vo väčšej miere deti, ktoré uviedli, že trpia nejakým zdravotným problémom (problémy so zrakom, problémy s chrbticou, problémy so spánkom, depresie, citová labilita, úzkosti, problémy so srdcom, astma, problémy s chôdzou, krívanie, alergia, problémy so sluchom – ušný strojček,

cukrovka, problémy s kolenami, kĺbmi, kosťami, žalúdkom, obličkami, pečenou, ochrnutím niektorej časti tela, krvným tlakom, štítnou žľazou, celiakiou, kožné problémy, poruchy príjmu potravy, používanie vozíka/ barlí). Konkrétne výsledky sú uvedené v tabuľke č. 13.

Tabuľka č. 13 – Deti, ktoré uviedli niektorý zo zdravotných problémov

Situácia/skupina detí	Deti, ktoré uviedli niektorý z uvedených zdravotných problémov		Deti, ktoré neuviedli žiadny zdravotný problém	
	počet	%	počet	%
vystavené zanedbávaniu (tabuľka č. 1), psychickému násiliu (tabuľka č. 2), fyzickému násiliu so závažnejším následkom (tabuľka č. 4) a sexuálnemu násiliu	667	46,8	483	33,7
vystavené niektorej z foriem násilia/nevhodného konania v prostredí školy (tabuľka č. 10) zo strany spolužiakov	938	65,6	695	48,5
vystavené niektorej z foriem násilia/nevhodného konania v prostredí školy (tabuľka č. 10) zo strany zamestnancov školy	215	15	315	22,1

Z hľadiska finančnej situácie domácnosti, tak ako ju uviedli samotné deti (subjektívne hodnotenie), v skúmanej vzorke, zachytávajú výsledky výskumu tabuľka č. 14.

Tabuľka č. 14 – Finančná situácia domácnosti

Finančná situácia (otázka: „Ste schopní zaplatiť nevyhnutné výdavky na bývanie, stravu a pod.?“)	Deti vystavené zanedbávaniu (tabuľka č. 1), psychickému násiliu (tabuľka č. 2), fyzickému násiliu so závažnejším následkom (tabuľka č. 4) a sexuálnemu násiliu	
	Počet detí	% detí
s veľkými ťažkosťami	30	69,8
s ťažkosťami	122	56,0
pomerne ľahko	661	43,1
veľmi ľahko	292	30,4

Z hľadiska veľkosti obcí, v ktorých deti žijú (tak, ako uviedli deti v skúmanej vzorke) zachytávajú výsledky výskumu tabuľka č. 15.

Tabuľka č. 15 – Veľkosť obce

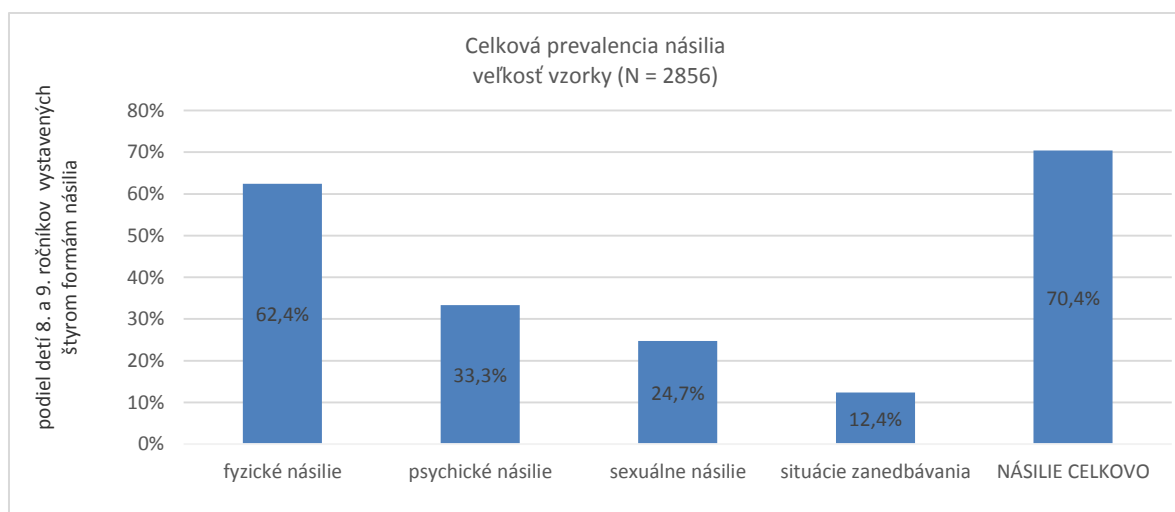
Veľkosť obce	Deti vystavené zanedbávaniu (tabuľka č. 1), psychickému násiliu (tabuľka č. 2), fyzickému násiliu so závažnejším následkom (tabuľka č. 4) a sexuálnemu násiliu	
	počet	% detí z obce danej veľkosti
osada mimo obce	29	65,9
obec do 500 obyvateľov	120	43,2
obec medzi 500 - 999 obyvateľmi	160	46,4
obec s 1 000 – 1 999 obyvateľmi	216	38,8
obec s 2 000 – 4 999 obyvateľmi	190	40,8
obec s 5 000 - 19 999 obyvateľmi	170	35,4
obec s 20 000 – 90 000 obyvateľmi	155	37,3
mesto nad 90 000 obyvateľov	57	34,1

Tabuľka č. 16 vyjadruje percentuálne zastúpenie jednotlivých foriem násilia, páchaného v školskom prostredí v členení podľa krajov

Tabuľka č. 16 – Formy násilia podľa krajov

FORMY NÁSILIA/PROSTREDIE V ŠKOLE/TRIEDENIE PODĽA KRAJA porovnanie % detí so skúsenosťou s násilím	BA %	TT %	TN %	NR %	ZA %	BB %	PO %	KE %
FYZICKÉ NÁSILIE	57,3	57,7	59,8	55,2	61,1	66,6	71,1	64,6
PSYCHICKÉ NÁSILIE	34,2	37,2	24,3	36,3	31,4	39,3	34,6	28,3
SEXUÁLNE NÁSILIE	24,0	24,0	23,4	23,2	22,5	27,6	26,3	26,5
ZANEDBÁVANIE	12,0	11,9	8,4	10,5	13,3	9,8	13,8	18,5
CELKOVÉ VYSTAVENIE	69,8	71,8	68,8	66,0	72,7	76,6	78,9	72,3

Celková prevalencia násilia na deťoch 8. a 9. ročníkov základných škôl a 8-ročných gymnázií je zobrazená v grafe č. 1.

Za všetky vyjadrenia detí, ktoré nám v rámci výskumu poslali, sme vybrali jedno mimoriadne autentické. Autorom je žiačka, ktorá v rámci dotazníka uviedla, že sa stretla s udretím po zadku, udretím, keď sa rodičia/dospelí doma hádali medzi sebou, ako aj udretím zo strany rodiča/dospelého pri bránení druhého rodiča/dospelého. V rámci dotazníka uviedla následok: psychická trauma.

„Chcela by som, aby deti netrpeli, aby im nič nechýbalo, aby deti boli šťastné, dúfam, že už štát s tým niečo konečne urobí.“

3.2.3 Zhrnutie a aktuálne výzvy 2017

V rámci ďalšej implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím je potrebné v súlade s programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020³³ ďalej rozvíjať systém koordinácie ochrany detí pred násilím na národnej a miestnej úrovni (s dôrazom na vzdelávanie, zefektívňovanie prevencie a identifikácie) a kontinuálne zabezpečovať informovanosť o problematike násilia na deťoch s dôrazom na propagáciu nástrojov pomoci. Pretrvávajúcou výzvou v oblasti násilia na deťoch je zvyšovanie miery identifikácie takýchto prípadov a ohrozených detí. Za účelom naplnenia tohto cieľa je nevyhnutné vytvárať samotným deťom dostatok priestoru a možností na nahlasovanie takýchto prípadov a zvyšovať ich dôveru v systém ochrany, ktorý musí garantovať, že každým nahláseným prípadom (nielen) zo strany dieťaťa sa bude zaoberať príslušná zodpovedná osoba/inštitúcia. V tejto súvislosti treba upriamiť pozornosť na budovanie kapacít v oblasti podporných služieb pre detské obeť násilia. Zároveň nemožno opomínať ani význam práce s páchatelmi násilia.

Prioritným cieľom zostáva riešenie pretrvávajúcich hrozieb v podobe najzávažnejších foriem násilia (sexuálne zneužívanie a vykorisťovanie, týranie, závažné formy zanedbávania), ako aj nových dynamicky rastúcich hrozieb (násilie v online priestore). S ohľadom na výsledky výskumu v oblasti tzv. telesných trestov je mimoriadne žiaduce prostredníctvom odborného i celospoločenského dialógu a pri zohľadnení všetkých významných súvislostí (spoločenských, náboženských a kultúrnych) hľadať cesty a nástroje podpory rodiny a spoločného trávenia času, rozvoja rodičovských zručností, predchádzania konfliktom v rodinách a rozpadom manželstiev, a tak prispieť k prirodzenému znižovaniu miery využívania tzv. telesných trestov pri výchove, s cieľom eliminácie prípadov závažného fyzického násilia v rodinnom prostredí.

SWOT analýza (rok 2017)

Silné stránky	Slabé stránky
• posilnené legislatívne prostredie, významne orientované na ochranu práv dieťaťa • silný mandát na presadzovanie potrebných opatrení • etablovaný koordinačný mechanizmus a potenciál pre jeho ďalšie zefektívňovanie (predovšetkým v oblasti miestnej prevencie a identifikácie násilia na deťoch) • etablovaný systém multidisciplinárneho vzdelávania • rozvíjajúci sa systém odbornej prípravy dotknutých pracovníkov • vytvorené komunikačné nástroje na zvyšovanie povedomia o problematike násilia na deťoch • kapacity na budovanie ďalších nástrojov ochrany (napr. kapacity na rozvoj práce s páchatelmi násilia)	• povrchné a stereotypné vnímanie problematiky násilia (nedostatočné odborné znalosti významnej časti dotknutých pracovníkov) a s tým súvisiace inštitucionálne a systémové porušovanie práv detí • personálna poddimenzovanosť niektorých profesií a vysoká miera administratívnej záťaže • slabá angažovanosť kľúčových subjektov/profesií (napr. poskytovateľov zdravotnej starostlivosti) • neexistujúce prepojenie informačných systémov na zber a analýzu súvisiacich dát • náročnosť procesu odhaľovania/vyšetrovania prípadov násilia na deťoch

³³ http://www.vlada.gov.sk/data/files/6483_programove-vyhlasenie-vlady-slovenskej-republiky.pdf

Ohrozenia	Príležitosti
- relativizovanie problematiky násilia na deťoch a slabá angažovanosť verejnosti - vysoká miera využívania tzv. telesných trestov v domácom prostredí - vnímanie čiastkových politík na ochranu detí ako ohrozenia integrity rodiny - významný negatívny vplyv externých faktorov (napr. chudoba a sociálne vylúčenie, alkoholizmus, užívanie omamných a psychotropných látok) - nedôvera detí v inštitúcie zabezpečujúce ich ochranu a s tým spojená nízka miera detí vyhľadávajúcich pomoc - zneužívanie fenoménu násilia na riešenie rôznych interpersonálnych konfliktov - dynamicky sa rozvíjajúce online prostredie, v ktorom deti trávajú čoraz viac času – významný nárast súvisiacich hrozieb	- potenciál širšieho zapájania/širšej aktivizácie rodín v záujme rozvoja rodičovských zručností ako hlavného nástroja podpory pozitívneho rodičovstva - potenciál pre zapájanie širšieho spektra subjektov do riešenia problematiky násilia na deťoch - dostupné zdroje informácií o ochrane detí v online prostredí (skúsenosti zo zahraničia)

3.2.4 Zhrnutie a aktuálne výzvy 2019

Od roku 2017 prebiehala príprava a vyhodnocovanie hlavnej myšlienky multidisciplinárnej spolupráce a príprava na uvedenie samostatnej pracovnej pozície koordinátora ochrany detí pred násilím. Od októbra 2017 pôsobia koordinátori v 46 okresoch v rámci Slovenskej republiky. Príprava na prácu koordinátora spočívala v systematickom vzdelávaní v oblasti jemných zručností, teoretických vedomostí o problematike a kompetenciách spolupracujúcich rezortov. V roku 2018 – 03/2019 bolo zrealizovaných **122 regionálnych koordinačných stretnutí a 21 koordinačných stretnutí v súvislosti so závažnými prípadmi násilia** na deťoch, na základe ktorých boli analyzované a identifikované systémové nedostatky, ale aj príklady dobrej praxe. Do týchto stretnutí bolo zapojených celoslovensky **1283** spolupracovníkov z participujúcich subjektov (orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, mestská a obecná polícia, Policajný zbor, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, učitelia a vychovávatelia, iní pedagogickí zamestnanci, prokurátori, komisár pre deti a Úrad komisára pre deti, zástupcovia obcí a vyšších územných celkov, okresné súdy a iné mimovládne a cirkevné organizácie).

Príklad koordinácie: prípad epidemického šírenia syfilisu v okrese Trebišov v súvislosti s podozrením na sexuálne zneužívanie detí; na základe multidisciplinárnej spolupráce dopomohol k stabilizácii situácie a pomoci stovkám rodín. Na základe opatrení, ktoré boli prijaté v tomto prípade sa uskutočnili preventívne stretnutia v ohrozených okresoch – kde by sa syfilis v prípade migrácie obyvateľstva mohol vyskytnúť a šíriť (Michalovce, Plavecký Štvrtok).

V roku 2018-03/2019 bolo zrealizovaných **110 multidisciplinárnych vzdelávacích aktivít**, ktoré majú podporiť profesionalitu výkonu. Vzdelávania absolvovalo **2317 účastníkov** (orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zariadenia

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, mestská a obecná polícia, Policajný zbor, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, učitelia a vychovávatelia, iní pedagogickí zamestnanci, prokurátori, komisár pre deti a Úrad komisára pre deti, zástupcovia obcí a vyšších územných celkov, okresné sudy a iné mimovládne a cirkevné organizácie). Témou bola najmä identifikácia všetkých foriem násilia, ale aj krízová intervencia, možnosti komunikácie s obeťou, komunikácia s páchatelom alebo rodinou obeť.

Rovnako prebieha aj **osvetová a preventívna činnosť** na regionálnej a národnej úrovni. Snahou je zvýšiť pripravenosť vnímať prípady násilia, ale aj správne reagovať. Do mája 2019 bolo oslovených na miestnej úrovni viac ako **12 000 ľudí** v rámci šírenia osvetu.

Európske, ako aj celosvetové trendy čoraz viac presadzujú a podporujú princíp koordinovanej multidisciplinárnej spolupráce v oblasti boja proti násiliu. Tieto princípy sú formalizované v rámci jednotlivých krajín rôzne, na Slovensku chceme podporiť a dodať právnu istotu takémuto typu spolupráce práve ukotvením koordinácie ako kompetencie rezortu práce sociálnych vecí a rodiny v návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 453/2003 Z.z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Rezort práce sociálnych vecí a rodiny podporuje a zastrešuje princípy multidisciplinárnej spolupráce od roku 2014 na základe uznesenia vlády č. 24/2014, kedy vzniklo Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch („NKS“), ako organizačný útvar Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Medzirezortná spolupráca sa pravidelne vyhodnocuje a následne sa prijímajú opatrenia pre zlepšenie prístupu k adekvátnej pomoci pre deti ohrozené násilím.

Ďalšou oblasťou je svet digitálnych technológií, ktoré sa rozvíjajú a napredujú veľkou rýchlosťou. Čiastočný presun prežívania a sociálnych kontaktov do online prostredia je veľkou výzvou pre efektivitu práce s ohrozenými deťmi. Jednou z kľúčových úloh je vytvorenie a následná implementácia Koncepcie zameranej na ucelený obraz toho, aké riziká existujú v súvislosti s používaním informačno-komunikačných technológií deťmi a ich pôsobením v digitálnom priestore, a zároveň stanovenie plánu spoločných úloh multidisciplinárneho charakteru, potrebných pre ochranu detí v digitálnom priestore. Prispôbovaním sa digitálnemu svetu je v nemalej miere aj presun sociálnej práce do digitálneho prostredia, a to zriadením Národnej linky na pomoc detským obetiam.

Špecifická pozornosť v nasledujúcej práci bude venovaná aj páchatelovi násilia. Programy, ktoré sa v rámci multidisciplinárnej spolupráce vytvoria, budú kľúčovými pri predchádzaní opätovného ohrozenia dieťaťa v blízkych vzťahoch, ale aj pomoc pri začlenení detí a mladistvých páchatelov do plnohodnotného spoločenského života.

4. STRATEGICKÉ ZÁMERY A KONKRÉTNE CIELE ³⁴

Pri tak vážnej téme, akou je násilie páchané na deťoch, nie je jednoducho možné definovať dlhodobý cieľ stratégie, nakoľko akýkoľvek časový horizont vytvára časovú vôľu pre prijímanie a realizovanie opatrení a pri ochrane života a zdravia detí je časové plánovanie prinajmenšom nevhodné. Slovenská republika dlhodobo vyvíja enormné úsilie na ochranu detí pred násilím, a preto je rovnako neprimerané klásť si strategické ciele v zmysle prihlásenia sa k podstate boja proti násiliu na deťoch.

Vzhľadom na znepokojivé údaje o stave výskytu násilia na detskej populácii v Slovenskej republike, identifikované slabé stránky a riziká politiky ochrany detí pred násilím, viacrozmernosť problematiky násilia páchaného na deťoch a veľký počet zodpovedných subjektov pôsobiacich pri ochrane detí pred násilím v rôznych oblastiach **je základným strategickým zámerom Slovenskej republiky dosiahnutie kvalitatívnej zmeny vo vnímaní a riešení násilia páchaného na deťoch dôsledným prepojením a zintegrovaním čiastkových politík do efektívneho a funkčného mechanizmu pre komplexné a systematické riešenia násilia páchaného na deťoch.**

Strategický zámer Slovenskej republiky v oblasti ochrany detí pred násilím rešpektuje primárne právo všetkých detí na ochranu pred všetkými formami násilia.

Na základe záverov uvedených v prvej časti bolo identifikovaných päť základných strategických cieľov

- 1. Vytvoriť Národný koordinačný rámec pre riešenie násilia páchaného na deťoch**
- 2. Zabezpečiť systematické monitorovanie a hodnotenie systémov ochrany detí pred násilím.**
- 3. Predchádzať inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa**
- 4. Zabezpečiť profesionalitu a kvalitu výkonu politík**
- 5. Zvyšovať informovanosť o problematike násilia páchaného na deťoch**

Strategický cieľ 1

Vytvoriť Národný koordinačný rámec pre riešenie násilia páchaného na deťoch

Slovenská republika nemá určené mechanizmy, ktoré zabezpečujú koordináciu politík na národnej úrovni a koordináciu výkonu a postupov jednotlivých subjektov pôsobiacich v oblasti ochrany detí pred násilím v praxi. Slovenská republika nemá doposiaľ ani určené gestorstvo k Dohovoru o právach dieťaťa - úlohu gestora vo vzťahu k úlohám Výboru pre práva detí OSN plnilo v predchádzajúcom období Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, gestorstvo k príprave ostatnej správy

³⁴ Časť 4. *Strategické zámary a konkrétne ciele* (pôvodne časť 3.) obsahuje pôvodné znenie príslušnej časti doplnené formou poznámok k aktualizácii a k sumáru strategickkej časti. V časti 4. boli zároveň doplnené stručné hodnotenia plnenia pôvodných úloh a znenia nových úloh.

Slovenskej republiky o pokroku pri plnení záväzkov z Dohovoru prevzalo na seba Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, gestorom Národného akčného plánu pre deti (úlohy na plnenie záväzkov dohovoru) je sekretariát Výboru.

Svetová správa OSN o násilí páchanom na deťoch zamerala svoje odporúčania najmä na vytvorenie **mnohorozmerného a systematického rámca schopného reagovať na násilie páchané na deťoch**, ktorý by bol integrovaný do národného plánovacieho procesu prostredníctvom národnej stratégie, politiky alebo plánu. **Takto zostavený rámec by zahŕňal aj koordinačné stredisko (s preferenciou na úrovni ministerstva)**, ktoré by vykonávalo dohľad nad zavádzaním opatrení na predchádzanie a odozvu na násilie.

Inštitucionalizáciu koordinácie politík žiada aj Výbor OSN pre práva dieťaťa vo všeobecnom komentári 13, obsahuje ho aj Politické usmernenie Rady Európy pre integrované národné stratégie na ochranu detí pred násilím. Potreba koordinácie politík a postupov vyplynula aj z rozboru právnych a inštitucionálnych podmienok ochrany detí pred násilím.

V rámci pracovných skupín boli prehodnotené mnohé riešenia – samostatný Splnomocnenec vlády Slovenskej republiky, samostatný poradný orgán vlády, integrácia resp. rozšírenie úloh vecného odboru na niektorom z ústredných orgánov dokonca ako návrh bol predstavený aj samostatný úrad (ústredný orgán) na ochranu detí. Ako reálne riešenie bolo vo finále navrhnuté vytvorenie samostatného špecializovaného organizačného útvaru - **Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch** (ďalej len „Národné koordinačné stredisko“) s jeho integrovaním v rámci štruktúry Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky ako ústredného orgánu štátnej správy v rámci ktorého je zriadený Spoločný sekretariát výborov, Národný kontaktný bod pre Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím. Hlavnými úlohami Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch sú

- koordinácia a integrácia čiastkových politík na ochranu detí pred násilím
- koordinácia postupov subjektov na národnej úrovni
- tvorba spoločných postupov na národnej úrovni, zjednocovanie subjektov na miestnej úrovni a koordinácia tvorby spoločných postupov subjektov na miestnej úrovni
- tvorba merateľných cieľov efektivity politík, monitorovanie a vyhodnocovanie integrovaných politík

Kľúčovým sa pri takejto štruktúre stáva samotné odborné zastúpenie Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch. Koordinácia a integrácia politík nie je možná bez dobrej profesijnej orientácie v jednotlivých oblastiach politík a tvorba spoločných postupov bez praktických skúseností. Funkčnosť strediska je priamo závislá od jeho odborného potenciálu, z tohto dôvodu sa predpokladá stanovenie kritérií výberu tak z oblasti dosiahnutého vzdelania ako aj odbornej praxe.

Keďže hlavnou úlohou Národného koordinačného strediska je koordinácia a integrácia, druhým kľúčovým faktorom je zabezpečenie samotných procesov v koordinácii s kľúčovými rezortmi.

Poznámka k strategickému cieľu 1 – aktualizácia 2017:

Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch v spolupráci s gestorskými subjektmi vytvára a udržiava mechanizmy, ktoré zabezpečujú koordináciu politik na národnej úrovni a koordináciu výkonu a postupov jednotlivých subjektov pôsobiacich v oblasti ochrany detí pred násilím v praxi. Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch koordinuje vypracúvanie správ podľa Dohovoru o právach dieťaťa a je kontaktným bodom pre inštitúcie zodpovedné za plnenie Dohovoru o právach dieťaťa v Slovenskej republike.

Poznámka k strategickému cieľu 1 – aktualizácia 2019:

V rámci Národného projektu Podpora ochrany detí pred násilím ja podporovaná pracovná pozícia koordinátora ochrany detí pred násilím. V rámci 46 okresov pôsobí 55 koordinátorov. Medzi ich základné činnosti patrí vytváranie podmienok pre vzájomnú spoluprácu a výmenu informácií medzi orgánmi štátnej správy, Policajným zborom, školami, školskými zariadeniami, obcami, vyššími územnými celkami, poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a ďalšími subjektmi, ktoré pôsobia v oblasti ochrany detí pred násilím na regionálnej úrovni, s presahom na národnú úroveň prostredníctvom NKS, zabezpečovanie adekvátneho a cieleného vzdelávania zamestnancov vyššie uvedených subjektov, scitlivovanie verejnosti v oblasti násilia a analýza výskytu násilia. Úlohou koordinácie je nadväzovanie funkčných kontaktov, výmena informácií, utváranie celkového obrazu možných ohrození i dieťaťa a jeho rodiny a nastavovanie mechanizmov účinnej a včasnej pomoci dieťaťu ohrozenému násilím.

Strategický cieľ 1							
Vytvorenie národného koordinačného rámca pre riešenie násilia páchaného na deťoch							
Priority	• udržateľný inštitucionálny rámec pre realizáciu politik na ochranu detí pred násilím, • integrovaný a koordinovaný prístup na národnej a miestnej úrovni, • účasť detí – rešpektovanie pohľadu a názoru detí na riešenia, ktoré sa ich týkajú, • definovanie mechanizmov na eliminovanie faktorov, ktoré priamo či nepriamo ovplyvňujú potenciál páchania násilia, • definovanie spoločných postupov všetkých subjektov, • skvalitnenie a zintenzívnenie spolupráce subjektov pôsobiacich v oblasti ochrany detí pred násilím na regionálnej úrovni.						
Úlohy	1.1. Zriaďiť Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch (ďalej len „NKS“) (v rámci MPSVR SR) <table border="1"> <tr> <td>Gestor</td><td>MPSVR SR</td></tr> <tr> <td>Termín</td><td>do 31. januára 2014</td></tr> <tr> <td>Stav plnenia</td><td>Splnená</td></tr> </table> 1.2. Definovať zodpovednosť a vzťah medzi zainteresovanými subjektmi na národnej úrovni a regionálnej úrovni a vytvoriť koordinačný mechanizmus pre komunikáciu medzi jednotlivými ministerstvami a	Gestor	MPSVR SR	Termín	do 31. januára 2014	Stav plnenia	Splnená
Gestor	MPSVR SR						
Termín	do 31. januára 2014						
Stav plnenia	Splnená						

	<i>d'alšími štátnymi a občianskymi organizáciami na všetkých úrovniach</i>	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS)
	<i>Spolugestori</i>	MK SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	MVO, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, samospráva
	<i>Termín</i>	6 mesiacov od zriadenia NKS
	<i>Stav plnenia</i>	Splnená
	<i>1.3. Definovať (písomne) úlohy koordinačného rámca pre riešenie násilia páchaného na detoch na národnej a regionálnej úrovni, spôsob ich sledovania, vyhodnocovania a aktualizácie</i>	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS)
	<i>Spolugestori</i>	MK SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MS SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	MVO, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, samospráva
	<i>Termín</i>	6 mesiacov od zriadenia NKS
	<i>Stav plnenia</i>	Splnená
Úlohy (aktualizácia 2017)	<i>1.4. Rozvíjať koordináciu národných politík súvisiacich s problematikou násilia na detoch</i>	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS)
	<i>Spolugestori</i>	MK SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	GP SR, komisár pre deti, MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Hodnotiace/Merateľné ukazovatele³⁵</i>	- počet zrealizovaných pracovných stretnutí na národnej úrovni - participácia na tvorbe a uskutočňovaní národných politík - spolupráca na národnej úrovni v rámci pripomienkovania materiálov

³⁵ V celom materiáli sa hodnotiacim ukazovateľom rozumie indikátor plnenia úlohy, ktorý nie je možné kvantifikovať. Merateľným ukazovateľom sa rozumie indikátor plnenia úlohy, ktorý je možné kvantifikovať.

	<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená
	1.5. Rozvíjať koordinačný mechanizmus ochrany detí pred násilím na miestnej a regionálnej úrovni	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR)
	<i>Spolugestori</i>	MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	GP SR, komisár pre deti, MVO, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, samospráva
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Hodnotiace/Merateľné ukazovatele</i>	- počet aktívnych miestnych koordinátorov násilia na deťoch - počet zrealizovaných multidisciplinárnych koordinačných stretnutí na miestnej úrovni - počet zapojených strešných subjektov (podľa národnej úrovne)³⁶ - počet konkrétnych zapojených subjektov³⁷ - počet zapojených pracovníkov za jednotlivé dotknuté subjekty - tvorba analýz a realizácia aktivít a opatrení súvisiacich s koordináciou na miestnej úrovni
	<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená
	1.6. Podporovať multidisciplinárne vzdelávanie na miestnej úrovni	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR)
	<i>Spolugestori</i>	MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	GP SR, komisár pre deti, MVO, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, samospráva
	<i>Termín</i>	2018 – 2022
	<i>Merateľné ukazovatele</i>	- počet zrealizovaných multidisciplinárnych vzdelávacích aktivít - počet zapojených strešných subjektov (podľa národnej úrovne)³⁸ - počet konkrétnych zapojených subjektov - počet účastníkov (príjemcov), ktorí vzdelávacie aktivity absolvovali

³⁶ Strešnými subjektmi podľa národnej úrovne sú Ministerstvá alebo ďalšie subjekty ako napríklad GP SR, samospráva, atď.

³⁷ Konkrétne zapojené subjekty odvodzujeme podľa strešných subjektov podľa národnej úrovne (Napríklad pri MŠVVaŠ SR ako strešnom subjekte podľa národnej úrovne je konkrétne zapojeným subjektom napríklad Základná škola XY, Gymnázium XY, Špeciálna škola XY. Pri GP SR ako strešnom subjekte podľa národnej úrovne je konkrétne zapojeným subjektom napríklad Okresná prokuratúra v meste XY, Okresná prokuratúra v meste XY či Krajská prokuratúra v meste XY, atď).

³⁸ Strešnými subjektmi podľa národnej úrovne sú Ministerstvá alebo ďalšie subjekty ako napríklad GP SR, samospráva atď.

	<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená
	1.7. Pripraviť a koordinovať realizáciu preventívnych programov na miestnej úrovni	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR)
	<i>Spolugestori</i>	MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Splupracujúce subjekty</i>	GP SR, komisár pre deti, MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	2018 – 2022
	<i>Merateľné ukazovatele</i>	• počet pripravených a koordinovaných programov • strešných subjektov podľa národnej úrovne³⁹ (ako realizátorov) zapojených do prípravy a realizácie programov • počet konkrétne zapojených subjektov zapojených do realizácie aktivít (ako prijímateľov) • počet zapojených pracovníkov za konkrétne zapojené subjekty • počet účastníkov preventívnych aktivít z cieľovej skupiny
	<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená

Strategický cieľ č. 2

Zabezpečiť systematické monitorovanie a hodnotenie systémov ochrany detí pred násilím

Tak ako už bolo uvedené, z dlhodobého hľadiska absentujú relevantné informácie reálneho výskytu násilia páchaného na deťoch. V jednotlivých oblastiach pochopiteľne existuje štatistické sledovanie, avšak tieto údaje poskytujú informácie o stave z uhlu pohľadu tej ktorej politiky – oblasti (nápad trestnej činnosti, počet odsúdených, počet detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z dôvodu násilia a pod.). Údaje o výskyte násilia dlhodobo absentujú, čo vyvoláva rôzne domnienky o skutkovom stave. Realizovaný výskum dáva základné informácie o výskyte násilia u určitej časti detskej populácie, avšak z dlhodobého hľadiska je potrebné zabezpečiť systematické sledovanie vývoja, založené na zhodnotení výskumnej evidencie a stanovení systému indikátorov. Dôležité je zabezpečiť aj prepojenie štatistických údajov za jednotlivé oblasti násilia (telesné, psychické, sexuálne, inštitucionálne a systémové) v ich vzájomnej prepojenosti s dlhodobým sledovaním vývoja.

³⁹ Strešnými subjektmi podľa národnej úrovne sú Ministerstvá alebo ďalšie subjekty ako napríklad GP SR, MVO, samospráva, VÚC atď.

Ďalším problémom je systematické monitorovanie a hodnotenie systémov na ochranu detí pred násilím – nie sú ustálené merateľné ciele a hodnotiace ukazovatele pre politiky. Je zrejmé, že komplexný systém zberu údajov musí reflektovať hodnotiace ukazovatele.

Poznámka k strategickému cieľu 2 – aktualizácia 2017:

V rámci implementácie strategického cieľa č. 2 Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím bol pripravený dlhodobý plán výskumu v oblasti problematiky násilia na deťoch, v rámci ktorého bol realizovaný aj výskum prevalencie násilia na deťoch v prvej polovici roka 2017 (viď časť 3.2.2 Čiastkové výstupy výskumu prevalencie násilia na deťoch realizovanom v roku 2017 a vybrané štatistické dáta). Zároveň bol doplnený rozsah zbieraných administratívnych dát (viď časť 3.). V rámci aktualizácie časti 4. Strategické zámery a konkrétne ciele boli zadefinované merateľné ukazovatele k jednotlivým úlohám, ktorých plnenie bude prebiehať v ďalšom období.

Poznámka k strategickému cieľu 2 – aktualizácia 2019:

NKS identifikovalo potrebu nie len skúmania výskytu násilia v populácii, ale aj skúmania súvislostí medzi násilím zažitým v detstve a následkami – somatickými, psychickými, vzťahovými a inými v dospelom živote. Rovnako sa ponúka obraz o prítomnosti násilia v detstve skúmaný na dospeljej populácii, ktorý ukazuje trend výskytu násilia. V rámci štúdií a realizácie výskumov je potrebné zapájanie sa do medzinárodných výskumov a štandardizácia výskumov na populáciu Slovenska za účelom komparácie, ale aj hľadania spoločných riešení na medzinárodnej úrovni. Výskumy budú profesionalizované, realizované nie len výskumnými inštitúciami, ale aj odborníkmi z oblasti psychiatrie a psychológie.

Strategický cieľ 2		
Zabezpečiť systematické monitorovanie a hodnotenie systémov ochrany detí pred násilím.		
Priority	• monitorovanie a vyhodnocovanie a hodnotenie efektivity politik, • poznanie príčin násilia páchaného na deťoch, • monitoring prevalencie násilia (telesného, psychického, sexuálneho, inštitucionálneho a systémového) páchaného na deťoch.	
Úlohy	2.1. Stanoviť merateľné ciele a hodnotiace ukazovatele pre politiky	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR(NKS)
	<i>Spolugestori</i>	MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	2014
	<i>Stav plnenia</i>	Splnená
	2.2. Vytvoriť systém zberu, analýzy a vyhodnocovania dát a jeho následná realizácia	

	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR)
	<i>Spolugestori</i>	MPSVR SR, MŠVVaŠ SR, MS SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	GP SR, MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Stav plnenia</i>	Priebežne plnená
Úlohy (aktualizácia 2019)	2.3. Stanoviť a realizovať dlhodobý plán výskumu a participácia na komparatívnych výskumoch, prieskumoch a projektoch realizovaných v rámci relevantných medzinárodných a národných inštitúcií súvisiacich s problematikou násilia na deťoch s dôrazom na aktuálne ohrozenia	
	<i>Gestori</i>	MPSVR SR (IVPR, NKS)
	<i>Spolugestori</i>	MPSVR SR (ÚPSVaR), MŠVVaŠ SR, MS SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	komisár pre deti, MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Hodnotiace/Merateľné ukazovatele</i>	• plán výskumu • počet výskumov, prieskumov a projektov, do ktorých sa v rámci plnenia úlohy zapojila Slovenská republika
	2.4. Preskúmať možnosti prepojenia, resp. vytvorenia jednotnej a kompatibilnej databázy s informáciami o deťoch za účelom včasnej identifikácie potreby poskytnutia pomoci deťom	
	<i>Gestori</i>	MPSVR SR
	<i>Spolugestori</i>	MŠVVaŠ SR, MS SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	2020
	<i>Hodnotiace/Merateľné ukazovatele</i>	• počet aktuálne existujúcich databáz s informáciami o deťoch v pôsobnosti jednotlivých rezortov • analýza možností signalizácie/zdieľania informácií z jednotlivých informačných systémov • analýza možností vytvorenia jednotnej databázy

Strategický cieľ č. 3

Predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa

Z právnej analýzy pojmu „všetky formy“ násilia vo všeobecnom komentári č. 13 vyplýva, že medzi formy násilia je potrebné zaradiť aj inštitucionálne a systémové porušovanie práv dieťaťa.

Za inštitucionálne a systémové porušovanie práv dieťaťa sa považuje nedostatok účinných prostriedkov na vykonávanie povinností a záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru v orgánoch na všetkých úrovniach zodpovedných za ochranu detí pred všetkými formami násilia. Môže znamenať, že orgány priamo alebo nepriamo zapríčinia ujmu dieťaťu. Takéto opomenutia zahŕňajú neprijatie alebo nezrevidovanie legislatívy a iných predpisov, nevhodné vykonávanie zákonov a iných predpisov a nedostatočné zabezpečenie materiálnych, technických a ľudských zdrojov a kapacít na odhaľovanie, prevenciu a odozvu na násilie páchané na deťoch. Pracovníci sa tiež môžu dopúšťať porušenia práva dieťaťa na ochranu pred násilím, napr. pri výkone svojich zodpovedností spôsobom, ktorý prehliada záujem dieťaťa, jeho názory a vývojové ciele.

Na Slovensku je významná pozornosť venovaná revidovaniu legislatívy a iných predpisov s cieľom zabezpečiť dobré legislatívne prostredie na ochranu detí pred násilím. Napriek existencii klasického rámca ochrany detí je detská populácia na Slovensku podobne ako v iných štátoch, o.i. vystavená priamo alebo nepriamo riziku ujmy nevhodným vykonávaním zákonov a iných predpisov, resp. ich nevykonávaním.

Celý systém primárnej, sekundárnej aj terciárnej prevencie (predchádzanie násiliu, zabraňovanie prebiehajúcemu násiliu a predchádzanie dlhodobým následkom násilia na deťoch) nie je rozvinutý a hlavne, okrem dostatku erudovaných odborníkov je jeho problémom komplexnosť a systematičnosť preventívnych programov.

Rovnako riziko pre deti vyplýva aj z nedostatočného zabezpečenia materiálnych, technických a ľudských zdrojov a kapacít na odhaľovanie, prevenciu a odozvu na násilie páchané na deťoch. Ako vyplýva z rozboru inštitucionálneho a právneho zabezpečenia mechanizmu ochrany detí, nedostatky sú najmä v spoločných postupoch zodpovedných subjektov a znepokojení môžeme byť aj s informáciami k ujasnenosti, resp. neujasnenosti kompetencií ostatných subjektov a s informáciami k nevyužívaniu regionálneho potenciálu.

Poznámka k strategickému cieľu 3 – aktualizácia 2017:

V rámci implementácie strategického cieľa č. 3 Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím boli prijaté najmä opatrenia zamerané na tvorbu a rozvíjanie integrovaného a koordinovaného postupu na riešenie násilia páchaného na deťoch. Taktiež boli prijaté významné legislatívne úpravy priamo reflektujúce aj problematiku násilia na deťoch (viď časť 3. Hodnotenie obdobia implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím za obdobie od 1. marca 2014.

Poznámka k strategickému cieľu 3 – aktualizácia 2019:

Jedným z hlavných nástrojov riešenia násilia páchaného na deťoch je prevencia. V súčasnom období digitalizácie bola vypracovaná Národná koncepcia ochrany detí v digitálnom priestore, finalizuje sa sprevádzkovanie národnej linky na pomoc deťom obetiam. Realizujú sa programy práce s páchatelmi násilia na deťoch, so zameraním najmä na detských páchatelov násilia, ako aj prehodnocovanie foriem a postupov v starostlivosti o detské obete násilia v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s návrhmi na možnosti vytvorenia domov komplexnej pomoci deťom ohrozeným násilím. Postupné zriaďovanie špeciálnych výsluchových miestností pre účely výkonu úkonov v trestnom konaní s maloletými je významným prínosom v rámci prevencie sekundárnej viktimizácie.

Strategický cieľ 3																			
Predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa																			
Priority	• predchádzanie násiliu páchaného na deťoch v zložke silného právneho rámca, ako aj v zložke zodpovedajúceho výkonu • nulová tolerancia ku krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu s deťmi • podpora plnenia rodičovských práv a povinností, rodičovstva a podpora pozitívneho rodinného prostredia • dôsledná vymožitelnosť právnych predpisov zabezpečujúcich práva dieťaťa, vrátane práva na ochranu pred násilím • dostupnosť zodpovedajúcich služieb a opatrení pre deti ohrozené násilím a detské obete násilia																		
Úlohy	3.1. Analytické sondy realizované na základe fokusových skupín zameraných na predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa <table> <tr> <td>Gestori</td><td>MPSVR SR (IPVR, NKS)</td></tr> <tr> <td>Spolugestori</td><td>MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR</td></tr> <tr> <td>Spolupracujúce subjekty</td><td>MVO, samospráva</td></tr> <tr> <td>Termín</td><td>2014</td></tr> <tr> <td>Stav plnenia</td><td>Splnená</td></tr> </table> 3.2. Vytvorenie metódy integrovaného a koordinovaného postupu na riešenie násilia páchaného na deťoch <table> <tr> <td>Gestori</td><td>MPSVR SR (NKS)</td></tr> <tr> <td>Spolugestori</td><td>MK SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR</td></tr> <tr> <td>Spolupracujúce subjekty</td><td>MVO, samospráva</td></tr> <tr> <td>Termín</td><td>2014 a nasl.</td></tr> </table>	Gestori	MPSVR SR (IPVR, NKS)	Spolugestori	MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR	Spolupracujúce subjekty	MVO, samospráva	Termín	2014	Stav plnenia	Splnená	Gestori	MPSVR SR (NKS)	Spolugestori	MK SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR	Spolupracujúce subjekty	MVO, samospráva	Termín	2014 a nasl.
Gestori	MPSVR SR (IPVR, NKS)																		
Spolugestori	MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR																		
Spolupracujúce subjekty	MVO, samospráva																		
Termín	2014																		
Stav plnenia	Splnená																		
Gestori	MPSVR SR (NKS)																		
Spolugestori	MK SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR																		
Spolupracujúce subjekty	MVO, samospráva																		
Termín	2014 a nasl.																		

Stav plnenia	Splnená
3.3. Pripraviť a realizovať programy práce/odborné postupy práce s páchatel'mi násilia na deťoch, so zameraním najmä na detských páchatel'ov násilia	
Gestor	MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR),
Spolugestor	MS SR (ZVJS)
Spolupracujúce subjekty	GP SR, komisár pre deti, MVO
Termín	2018-2022
Merateľné ukazovatele	- počet pripravených a zrealizovaných programov (metodík) - počet účastníkov, ktorí sa zúčastnili vzdelávania - počet dospelých a detských páchatel'ov, ktorí sa do programu zapojili
Stav plnenia	priebežne plnená
3.4. Zriadiť a prevádzkovať národnú linku na pomoc detským obetiam	
Gestor	MPSVR SR (ÚPSVaR)
Spolupracujúce subjekty	komisár pre deti, MPSVR SR (NKS), MVO
Termín	Od roku 2018 - 2022
Merateľné ukazovatele	- počet poskytnutých intervencií - počet miest konzultantov vykonávajúcich dištančné poradenstvo v rámci národnej linky - počet detí, ktoré využili služby národnej linky - počet prípadov násilia, ktoré sa podarilo v súvislosti s prevádzkou národnej linky identifikovať
Stav plnenia	priebežne plnená
3.5. Prehodnotiť poskytovanie (forma a obsah) starostlivosti o detské obete násilia v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	
Gestor	MPSVR SR
Spolupracujúce subjekty	komisár pre deti, MVO
Termín	do 2022
Hodnotiaci ukazovateľ	analýza efektivity uplatňovania novely zákona č. 68/2018 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia dopĺňajú niektoré zákony v praxi
Stav plnenia	priebežne plnená

3.6. Zriadiť nové výsluchové miestnosti pre účely výkonu úkonov v trestnom konaní s maloletými poškodenými/svedkami a zabezpečiť zodpovedajúcu kvalifikáciu príslušníkov PZ pre realizáciu úkonov v trestnom konaní s maloletým poškodeným	
<i>Gestor</i>	MV SR
<i>Spolupracujúce subjekty</i>	komisár pre deti, GP SR, MVO
<i>Termín</i>	2018 – 2022
<i>Merateľné ukazovatele</i>	• počet nových výsluchových miestností, • počet súvisiacich školiacich/vzdelávacích programov/aktivít • počet príslušníkov PZ so zodpovedajúcou kvalifikáciou, • počet detí, ktoré boli v zriadených výsluchových miestnostiach vypočuté v súvislosti s násilnými trestnými činmi
<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená
3.7. Pripraviť návrh koncepcie ochrany a podpory detí v online prostredí	
<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR)
<i>Spolugestori</i>	MŠVVaŠ SR, MV SR
<i>Spolupracujúce subjekty</i>	komisár pre deti, MVO
<i>Termín</i>	2018 – 2019
<i>Hodnotiaci ukazovateľ</i>	• Národná koncepcia ochrany detí v digitálnom priestore
<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená
3.8. Spolupráca v rámci vykonávania Lanzarotského dohovoru; prehodnocovanie potreby legislatívnych úprav a nelegislatívnych opatrení v kontexte práce monitorovania implementácie dohovoru Lanzarotským výborom	
<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS)
<i>Spolugestori</i>	MK SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
<i>Spolupracujúce subjekty</i>	GP SR, komisár pre deti
<i>Termín</i>	2018 – 2022
<i>Hodnotiace/Merateľné ukazovatele</i>	• analýza potreby legislatívnych úprav a nelegislatívnych opatrení • počet navrhovaných a realizovaných legislatívnych úprav a nelegislatívnych opatrení
<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená

Úlohy (Aktualizácia 2019)	3.9. Vytvoriť medzirezortnú pracovnú skupinu v záujme ochrany detí pred manipulatívnymi svetonázorovými a spirituálnymi skupinami	
	Gestor	MK SR
	Spolugestori	MPSVR SR, MS SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MZ SR
	Spolupracujúce subjekty	GP SR, MVO, samospráva
	Termín	2020-2022
	Hodnotiace ukazovatele	• zriadenie pracovnej skupiny • výstupy pracovnej skupiny
	3.10. Priebežné revidovanie všeobecne záväzných právnych predpisov a iných predpisov z pohľadu zvýšenia efektivity ochrany detí pred násilím	
	Gestor	MK SR, MPSVR SR, MZ SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MS SR, MV SR, MZ SR
	Termín	do 2022
	Stav plnenia	Priebežne plnená
	3.11. Monitorovanie právneho stavu v súvislosti s opatrením „ustanovenie advokáta za opatrovníka dieťaťa v trestnom konaní“ v aplikačnej praxi	
	Gestor	MS SR
	Spolugestori	MPSVR SR (ÚPSVaR), MV SR
	Spolupracujúce subjekty	GP SR, SAK
	Termín	2021
	Hodnotiaci ukazovateľ	• analýza efektívnosti uplatňovania predmetného opatrenia v praxi
	3.12. Zefektívniť postupy včasnej identifikácie detských obetí násillia	
	3.12.1. Preskúmanie možností jednotlivých rezortov/subjektov pri poskytovaní primárnej intervencie v prípade ohrozenia dieťaťa (v rámci modelových situácií)	
	Gestor	MPSVR SR (NKS)
	Spolugestori	MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	Spolupracujúce subjekty	GP SR, komisár pre deti, MVO, samospráva
	Termín	do 2022
	Hodnotiaci ukazovateľ	• analýza špecifických modelových situácií prípadov ohrozenia dieťaťa
	3.12.2. Zhodnotenie využívania oprávnenia orgánu SPODaSK vyhotovovať obrazový, obrazovo-zvukový a zvukový záznam (§ 93b písm. g) a h), § 93c zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov) vo vzťahu k včasnej identifikácii detských obetí násillia	
	Gestor	MPSVR SR (ÚPSVaR)

	<i>Spolugestori</i>	MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	GP SR, MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	2021
	<i>Hodnotiaci ukazovateľ</i>	spracované písomne zhodnotenie využívania oprávnenia orgánu SPODaSK vyhotovovať obrazový, obrazovo-zvukový a zvukový záznam za roky 2019-2020 vo vzťahu k včasnej identifikácii detských obetí.
	3.13. Pripraviť návrh aktivít zameraných na podporu pozitívneho rodičovstva	
	3.13.1. Preskúmanie možností vytvorenia podmienok pre realizáciu poradenstva pre rodiny v kríze a predrozvodového poradenstva	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS)
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Hodnotiaci ukazovateľ</i>	analýza možností vytvorenia podmienok pre realizáciu poradenstva pre rodiny v kríze a predrozvodového poradenstva
	3.13.2. Participácia na projekte „Európska zóna bez násilia“	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS)
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	MVO, odborné spoločnosti v zdravotníctve, samospráva
	<i>Termín</i>	do 2022
	3.14. Preskúmať podmienky a podporiť možnosti vytvorenia domov komplexnej pomoci deťom ohrozeným násilím (DKP) za účelom komplexnej multidisciplinárnej starostlivosti o dieťa v trestnom konaní	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (NKS)
	<i>Spolugestor</i>	MS SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	GP SR
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Hodnotiaci ukazovateľ</i>	analýza možností zriadenia domu komplexnej pomoci podľa európskych štandardov

Strategický cieľ 4

Zabezpečenie profesionality a kvality výkonu politik

Potreba špecializovaného vzdelávania je identifikovaná v každej oblasti v rozbere súčasného systému inštitucionálnej ochrany detí pred násilím v oblastiach. Ako kľúčová bola otázka kvality výkonu identifikovaná osobitne samosprávou. Potreba je identifikovaná tak v oblasti prevencie, vyhľadávania identifikácie, riešenia a samozrejme aj v oblasti sankcií. V zásade môžeme identifikovať 3 roviny problému:

- Dôslednejšia príprava na špecifiká násilia páchaného na deťoch v rámci samotnej pregraduálnej prípravy vo všetkých zodpovedajúcich študijných odboroch
- Dôslednejšia orientácia celoživotného vzdelávania na špecifiká násilia páchaného na deťoch vo všetkých zodpovedajúcich profesiách
- Absentujúce spoločné vzdelávacie aktivity jednotlivých profesií pôsobiacich v ochrane detí pred násilím

V rámci samotnej kvality výkonu politik sa ako rizikové miesto objavuje absencia spoločných metodík a postupov a absencia cielenej prípravy zamestnancov na výkon konkrétneho povolania. Potvrdzujú to tak výstupy rezortov ako aj samosprávy. Jeden z jasne identifikovaných problémov je absencia úpravy profesijných podmienok výkonu sociálnej práce – neexistuje ani právna úprava toho, kto je sociálny pracovník, absentujú špecializácie aj systém celoživotného vzdelávania. Podobná je aj situácia v oblasti výkonu psychologických činností na úseku sociálnych vecí a rodiny ako i v ďalších oblastiach.

Poznámka k strategickému cieľu 4 – aktualizácia 2017:

V rámci implementácie strategického cieľa č. 4 Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím boli prijaté opatrenia zamerané na tvorbu a rozvíjanie spoločných vzdelávacích aktivít subjektov pôsobiacich v oblasti ochrany detí pred násilím (viď časť. 3 Hodnotenie obdobia implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím za obdobie od 1. marca 2014), t.j. opatrenia na podporu celoživotného vzdelávania v oblasti ochrany detí pred násilím. Dňa 1. januára 2015 nadobudol účinnosť zákon č. 2019/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákonom č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov bol vytvorený inštitút Komisára pre deti.

Poznámka k strategickému cieľu 4 – aktualizácia 2019:

V rámci implementácie strategického cieľa č. 4 Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím boli prijaté ďalšie opatrenia zamerané na tvorbu a rozvíjanie spoločných vzdelávacích aktivít subjektov pôsobiacich v oblasti ochrany detí pred násilím. Na miestnej úrovni tiež bolo zrealizovaných množstvo multidisciplinárnych vzdelávacích aktivít za účelom plnenia úlohy 4.4. „podporovať vzdelávanie pracovníkov dotknutých subjektov o problematike všetkých foriem násilia na deťoch a vykorisťovania“. Na základe medzirezortných pracovných stretnutí vyplynula potreba začať diskusie o zhodnotení

prínosu a vytvorení špecializovaných „oddelení pre deti“ v rámci Policajného zboru. Uvedené sa premietlo do formulácie novej úlohy tohto strategického cieľa.

Strategický cieľ 4		
Zabezpečenie profesionality a kvality výkonu politík		
Priority	- špecializovaná príprava na vykonávanie politík na ochranu dieťaťa pred násilím cielená na predchádzanie násiliu na deťoch, ochranu a pomoc deťom, na ktorých je páchané násilie, resp. ktoré sú vystavené riziku násilia, - pravidelné hodnotenie výkonu politík na ochranu detí pred násilím, - nezávislé monitorovanie vykonávania politík na ochranu práv detí, vrátane monitorovania dodržiavania práva dieťaťa byť vypočuté a vyjadriť svoj názor.	
Úlohy	4.1. Utvoriť podmienky na nezávislé monitorovanie vykonávania politík pre deti	
	Gestor	MPSVR SR
	Termín	2014
	Stav plnenia	Splnená
	4.2. Zaviesť mechanizmus na podporu špecifických spoločných vzdelávacích aktivít subjektov pôsobiacich v oblasti ochrany detí pred násilím	
	Gestor	MPSVR SR
	Spolugestori	MK SR, MŠVVaŠ SR, MS SR, MV SR, MZ SR
	Spolupracujúce subjekty	MVO, samospráva
	Termín	2015
	Stav plnenia	Splnená
	Spolupracujúce subjekty	komisár pre deti, MVO, samospráva
	Stav plnenia	Priebežne plnená
	4.3. Utvoriť podmienky na profesijný rast sociálnych pracovníkov	
	Zodpovedný	MPSVR SR
	Termín	Priebežne
	Stav plnenia	Priebežne plnená
Úlohy (aktualizácia 2017)	4.4. Podporovať vzdelávanie pracovníkov dotknutých subjektov o problematike všetkých foriem násilia na deťoch a vykorisťovania	
	Gestori	MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	Spolupracujúce subjekty	GP SR, samospráva, MVO, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, regionálne

		úradu verejného zdravotníctva
	<i>Termín</i>	Priebežne
	<i>Merateľné ukazovatele</i>	- počet vzdelávacích aktivít - počet dotknutých subjektov (ako realizátorov) zapojených do realizácie vzdelávania - počet účastníkov (príjemcov), ktorí vzdelávanie absolvovali
	<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená
Úlohy (aktualizácia 2019)	4.5. Rozšíriť celoživotné vzdelávanie vo všetkých relevantných odvetviach o vzdelávacie aktivity/moduly a pod. a školiace programy orientované na predchádzanie, identifikáciu, distribúciu a riešenie násillia páchaného na deťoch	
	<i>Gestor</i>	MK SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVaŠ SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i>	komisár pre deti, MVO, samospráva
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Stav plnenia</i>	Priebežne plnená
	<i>Merateľné ukazovatele</i>	- počet vytvorených a zrealizovaných školiacich programov - počet účastníkov (príjemcov), ktorí program absolvovali - počet vytvorených a zrealizovaných vzdelávacích aktivít - počet účastníkov (príjemcov), ktorí vzdelávaciu aktivitu absolvovali
	4.6. Preskúmať možnosti a podporiť vytvorenie špecializovaných „oddelení pre deti“ v rámci Policajného zboru	
	<i>Gestor</i>	MV SR
	<i>Termín</i>	2020
	<i>Hodnotiaci ukazovateľ</i>	návrhy riešení k vytvoreniu špecializovaných „oddelení pre deti“ v rámci Policajného zboru

Strategický cieľ 5

Zvyšovanie informovanosti o problematike násillia páchaného na deťoch

Vzhľadom na výstupy z výskumu, ktoré poukazujú na skutočnosť, že väčšina detí sa so svojimi starosťami obracia na kamarátov alebo blízku rodinu ako aj vzhľadom na preukázateľný nedostatok až úplnú absenciu všeobecne dostupných informácií o problematike násillia, o možnostiach pomoci, o samotných formách násillia na deťoch pre deti, rodičov, blízke osoby ale aj o pozitívnych metódach rodičovstva, je potrebné jeden zo strategických cieľov zamerať na zvyšovanie informovanosti o problematike násillia páchaného na deťoch. Výskum potvrdil, že z hľadiska ochrany detí a prevencie násillia disponuje najväčším potenciálom rodina, ktorá dokáže dieťa podporiť a pripraviť na to, aby sa vedelo chrániť

samé a na tento účel musí rodina – dieťa aj jeho rodiča disponovať relevantnými informáciami.

Existujú síce čiastkové aktivity rezortov na zvyšovanie informovanosti o násilí na deťoch, rovnako v tejto oblasti pôsobí aj verejný sektor, avšak deje sa tak spravidla nárazovo pri nejakej príležitosti, resp. pod vplyvom negatívnych udalostí. Podľa Politického usmernenia Rady Európy pre integrované národné stratégie na ochranu detí pred násilím je extenzívne rozširovanie informácií aj z oblasti ochrany detí pred násilím povinnosťou štátu. Dostupnosť relevantných informácií o problematike násilia na deťoch patrí medzi pozitívne opatrenia štátu na riešenie násilia na deťoch, problémom však je, že nie sú utvorené podmienky na podporu tohto druhu proaktívnych opatrení na predchádzanie násilia.

Poznámka k strategickému cieľu 5 – aktualizácia 2017:

V rámci implementácie strategického cieľa 5 Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím boli prijaté opatrenia zamerané na systematické zvyšovanie povedomia o problematike násilia na deťoch odbornej i laickej verejnosti. Osobitná pozornosť bola venovaná zvyšovaniu povedomia detí (pozri časť 3 Hodnotenie obdobia implementácie Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím za obdobie od 1. marca 2014).

.Strategický cieľ 5	
Zvyšovanie informovanosti o problematike násilia páchaného na deťoch	
Priority	- prístupnosť a dostupnosť informácií deťom o právach dieťaťa so zameraním na problematiku násilia a možnostiach pomoci v deťom zrozumiteľnej reči, vrátane stimulácie kritických postojov detí k nevhodným mediálnym obsahom, - prístupnosť a dostupnosť informácií verejnosti o právach dieťaťa so zameraním na problematiku násilia páchanom na deťoch a možnostiach pomoci deťom obetiam, - podpora rodinného prostredia sprístupňovaním informácií o výchovných prostriedkoch (tak, aby nebolo ohrozené zdravie, dôstojnosť, telesný a citový vývoj dieťaťa).
	5.1. Utvoriť podmienky na realizáciu kampaní a sprístupnenie informácií zameraných na prevenciu násilia páchaného na deťoch
	<i>Gestor</i> MPSVR SR
	<i>Termín</i> 2015
	<i>Stav plnenia</i> Splnená
	5.2. Vytvoriť a realizovať plán informovanosti o problematike násilia a možnostiach pomoci v rámci vecnej pôsobnosti jednotlivých rezortov
	<i>Gestori</i> MK SR, MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR), MS SR, MŠVVaŠ SR, MS SR, MV SR, MZ SR
	<i>Spolupracujúce subjekty</i> MVO, samospráva
	<i>Termín</i> do 2022
	<i>Stav plnenia</i> Priebežne plnená

	<i>Merateľné ukazovatele</i>	- počet kampaní/aktivít realizovaných v rámci propagácie - počet oslovených ľudí v rámci cieľovej skupiny - počet využitých nástrojov propagácie
Úlohy (aktualizácia 2017)	5.3. Zabezpečiť propagáciu národnej linky na pomoc deťom obetiam	
	<i>Gestor</i>	MPSVR SR (UPSVaR)
	<i>Spolupracujúci subjekt</i>	komisár pre deti
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Merateľné ukazovatele</i>	- počet kampaní/aktivít realizovaných v rámci propagácie - počet oslovených ľudí v rámci cieľovej skupiny - počet využitých nástrojov propagácie
	<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená
	5.4. V rámci dotačného systému MK SR vytvárať podmienky na podporu kultúrnych mechanizmov smerujúcich k posilneniu ochrany detí pred násilím	
	<i>Gestor</i>	MK SR
	<i>Termín</i>	do 2022
	<i>Hodnotiace/Merateľné ukazovatele</i>	- zverejnenie výzvy na predkladanie žiadostí o dotácie - počet podporených projektov/suma dotácie
	<i>Stav plnenia</i>	priebežne plnená

Sumár k strategickej časti

Navrhnuté strategické ciele národnej stratégie vychádzajú z identifikovaných nedostatkov a rizík, strategické ciele vychádzajú z faktu, že Slovenská republika je krajina so silným legislatívnym rámcom (ktorý je však stále treba zlepšovať), dobre nastaveným inštitucionálnym systémom jednotlivých politík na ochranu detí pred násilím, avšak aj zo zistenia, že existujú medzery v koordinácii a integrácii politík, vo vyhodnocovaní efektivity politík, v dostupnosti relevantných informácií a tiež aj medzery v poznaní reálneho stavu násilia na deťoch v spoločnosti.

Strategické ciele navzájom súvisia a vzájomne sa dopĺňajú, tri ciele (1., 3. a 4.) sú orientované na zlepšenie vykonávania politík, strategický cieľ č. 5 je orientovaný na zlepšenie informovanosti a povedomia o násilí detí, rodičov aj celej spoločnosti a strategický cieľ 2 je svojou povahou prierezovým cieľom nakoľko bez hodnotiacich mechanizmov, analýzy dát a poznatkov o realite by bola realizácia akýchkoľvek strategických zámerov svojúčelná. V základných súvislostiach sú prepojenia strategických cieľov nasledovné

- zavedenie systematického monitorovania a hodnotenia systémov ochrany detí pred násilím prispeje k efektívnemu fungovaniu Národného koordinačného rámca umožnením sledovania efektivity integrovaných politík,
- investícia do Národného koordinačného rámca podporí predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa a zlepši dostupnosť informácií,
- predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa priamo súvisí s cieľom zabezpečenia profesionality a kvality výkonu politík,
- zabezpečenie profesionality a kvality výkonu politík podporí celkovú účelnosť Národného koordinačného rámca,
- zvyšovanie informovanosti o problematike násilia páchaného na deťoch nielen dáva relevantnú spätnú väzbu monitorovacím a hodnotiacim systémom ochrany detí pred násilím ale zároveň vyvíja tlak na zlepšenie inštitucionálneho a systémového zabezpečenia práv dieťaťa.

Poznámka k sumáru strategickej časti – aktualizácia 2017:

Aktualizované úlohy strategických cieľov vychádzajú z aktuálnych identifikovaných výziev pri zohľadnení silných a slabých stránok, ohrození a príležitostí vyskytujúcich sa v oblasti problematiky násilia na deťoch (pozri časť. 3.2.3 Zhrnutie a aktuálne výzvy).

Poznámka k sumáru strategickej časti – aktualizácia 2019:

V časti 4. Strategické zámery a konkrétne ciele aktualizácia stratégie spočíva v návrhu nových úloh pri zachovaní štruktúry strategických cieľov, v úprave formulácií niektorých doterajších úloh, ich merateľných ukazovateľov, termínov plnenia úloh či hodnotenia obdobia doterajšej implementácie, ako aj presune úloh v rámci strategických cieľov na odpovedajúcejšie miesto.

Vo všetkých úlohách (vrátane úloh pred aktualizáciou v roku 2017) sa zjednocuje terminológia gestorstva, spolugestorstva a spolupracujúcich subjektov (pri starších úlohách sa používal len pojem „zodpovedný/i“). V zmysle kategorizácie subjektov na gestorov, spolugestorov a spolupracujúcich subjektov v tomto strategickom materiáli sú ústredné orgány štátnej správy a ďalšie orgány štátnej správy uvedené vždy ako gestori alebo spolugestori. Gestorstvom sa rozumie iniciatíva a priama zodpovednosť za plnenie danej úlohy. Spolugestorstvom sa rozumie spolupráca ústredných orgánov štátnej správy a ďalších orgánov štátnej správy na úlohe, ktorá je v gescii iného ústredného alebo ďalšieho orgánu štátnej správy. Kategória spolupracujúcich subjektov je určená pre označenie spolupráce so subjektmi, ktoré nemôžu byť zaviazané k spolupráci ako gestor alebo spolugestor uznesením vlády z titulu ich nezávislého postavenia od sústavy štátnych orgánov, ako napríklad GP SR, samospráva, komisár pre deti, verejný ochranca práv, MVO a ďalšie.

Pre väčšiu prehľadnosť sú všetky úlohy v rámci strategických cieľov označené poradovým číslom.

V tomto strategickom dokumente sa pre Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch zavádza skratka „NKS“.

Tam, kde sa v materiáli uvádza ako gestor alebo spolugestor Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR), má sa za to, že za gestora/spolugestora danej úlohy sa považuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR so všetkými sekciami a odbormi v

zmysle jeho organizačnej štruktúry, vrátane rozpočtovej organizácie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR). V prípade, že gestorom/spolugestorom konkrétnej úlohy má byť vyslovene NKS, pri danej úlohe figuruje ako gestor/spolugestor s označením MPSVR SR (NKS). V prípade, že gestorom/spolugestorom konkrétnej úlohy má byť vyslovene ÚPSVaR, pri danej úlohe figuruje ako gestor/spolugestor s označením MPSVR SR (ÚPSVaR). V prípade, že gestorom/spolugestorom konkrétnej úlohy má byť vyslovene NKS a ÚPSVaR, pri danej úlohe figuruje ako gestor/spolugestor s označením MPSVR SR (NKS, ÚPSVaR).

Návrh na aktualizáciu materiálu a jednotlivých úloh strategických cieľov bol vypracovaný na základe identifikovaných potrieb vyplývajúcich z multidisciplinárnej spolupráce a aplikačnej praxe na národnej a miestnej úrovni, a zároveň reflektuje výzvy vyplývajúce z doterajšieho plnenia úloh, aktuálne otázky v problematike ochrany detí pred násilím vyplývajúce zo spolupráce na nadnárodnej úrovni a záväzky vyplývajúce z ratifikácie Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (Lanzarotský dohovor).